

KAITSE KODU!



21. juuni 1930

NR. 25

Hind 20 senti

SALU.

Tänases numbris:

Kaanepilt: Francesco Goya — revolutsioon.

N.: Mis peab endast kujutama noorkoitlus?

L. S.: Harju malev sai 5 aastat vanaks.

— *Milles peitub Soome laskekunsti saladus?*

— *Helsingi-Tallinna laskevõistlused.*

— *Valga maleva Helme malevkond 5-aastane.*

— *Tormise mere kangelased.*

— *Järva maleva 5. aastapäevaks.*

— *Ägedamaid kaitselaskinguid.*

— *Male.*

Suitsetage
PABEROSSE

MANON
Laferme

20 f. - 35 s.
25 f. - 35 s.
20 f. - 25 s.
25 f. - 25 s.

Laferme

Stella

Diva

The advertisement features a central illustration of a woman's face, likely a brand logo, surrounded by several cigarette packs. One pack is open, showing the cigarettes inside. The packs are labeled 'MANON', 'Laferme', 'Stella', and 'Diva'. The text 'Suitsetage PABEROSSE' is prominently displayed at the top. Below the illustration, there are four price listings: '20 f. - 35 s.', '25 f. - 35 s.', '20 f. - 25 s.', and '25 f. - 25 s.'. The 'Laferme' brand name is written in a large, stylized font at the bottom left, accompanied by a shield-shaped logo containing a large letter 'L'.

ÜKSIK
NUMBER
20 SENTI



ILMUB
1-KORD
NÄDALAS

6. AASTA KAIK N: 25 KAITSE KODU!

TOIMETUS JA TALITUS: Tallinnas, Kaarli tän. 8, kaitseliidu staabis. Tel. 370. Toimetuse kõnetunnid igal äripäeval kella 10–12 e. l. Kaastöö arvatakse tasu alla ainult siis, kui sellele tasunõudmine peale kirjutatud. Tarvitamata ja agasisaatmiseks markimata käsi-kirju alal ei hoita.

21. JUUNI 1930

Väljaandja: KAITSELIIDU PEASTAAP.
Vastutav toimetaja: kol.-ltm. A. BALDER.
Tegev toimetaja: L. SÖERD.

TELLIMISHIND: aastas 6 krooni, poolaastas 3 kr., veerandaastas 1 kroon 50 senti, kuus 50 senti. KUULUTUSTE HINNAD: 1 lehekülj teksti ees Kr. 50, tekstis ja tagumise kaane välisküljel Kr. 80, teksti järel Kr. 40 ja kaante sisekülgedel Kr. 60. — Vähemad kuulutused proportsionaalselt odavamad.

MIS PEAB ENDAST KUJUTAMA NOORKOTKLUS

NOORKOTKASTE SEADUSED, JUHTSÕNA JA PÜÜE

Igal rahval kogu maailmas on oma seadused ja kombed, mis kõnelevad õigusest ja õiglusest ja teistest voorustest. Neid on kogutud seaduskoodeksitesse, kuid neid on ka kirjutamata kujul säilinud igivanast ajast põlvest põlve meie päevini. Jaapanlastel on oma Bushido või vanade samuraisõdurite seadused, indiaanlastel Ameerikas on oma auseadused; India pärismaalastel, suuludel, Euroopa rahvastel on oma vanad auseadused. Ka vanadel eestlastel ei puudunud oma kindlaks kujunenud aumõisted, milleid leiame veel Kalevipoja lugulauludes, vanarahva tarkussõnades, muinasjuttudes ja mujal.

Need rahvaste kirjutatud ja kirjutamata seadused ja kombed annavad selgeima, kujukaima pildi sellest, mida võiks nimetada iga üksiku rahva tuumaks, annavad võimaluse hinnata ta aateid, tema kultuursust. Hinnata ja tõmmata paralleele.

Samuti annavad selgeima pildi sellest, mida tahetakse kätte saada „Noorte kotkaste“ organisatsiooni ellukutsumisega ning millele noorte kasvatamises tahetakse panna peamist rõhku, sõnaga—mida peab endast kujutama „noorkotklus“, kui tohime uut liikumist ristida selle nimega — noorkotkaste seadused, nagu nad on

mainitud „Noorte kotkaste“ põhimääruste §§ 14 ja 15. Neid pidada ja nende järele talitada annavad noorkotkad kord pühaliku töötuse, kui nad on sooritanud pesakotkaste katse ja nad vastu võetakse täieõiguslikeks liikmeiks noorkotkaste perre.

Olgu siis neile ja nende lähemale tõlgitsemisele pühendatud alljärgnevad read.

I seadus: *Noorkotkast võib usaldada.*

Kui mõni noorkotkas ütleb: „Ma kinnitan, et see on nõnda“, siis peab see tähendama, et see on nõnda, justkui ta oleks seda kinnitanud kõige pühalikuma vandega. Samuti jälle, kui mõni noorkotkaste juht ütleb noorkotkale: „Olen kindel, et sa seda teed,“ siis on noorkotkas kohustatud täitma käsku nii hästi kui seda võimaldab ta jõud ning ta ei tohi end millestki muust mõjutada lasta.

Peaks mõni noorkotkas talitama oma auvastaselt seeläbi, et ta valetab või antud käsu jätab täitmata *just siis, kui teda usaldatakse*, siis võib säärase poisi tunnustada mitte noorkotka nime vääriliseks ja tal ei tohiks olla palka noorkotkaste hulgas.

II seadus: *Noorkotkas armastab kodu ja on ustav isamaale*, s. t. ka kodumaa seadus-

likule valitsusele, oma kodumaale ja rahvale, oma juhtidele, vanematele, oma tööandjatele ja alluvatele. Ta peab maksu-mis-maksab hoidma nende poole, astudes välja nende vaenlaste vastu või igapähe vastu, kes neile soovib või neist kõneleb paha.

III seadus: *Noorkotkas on abivalmis.*

Kui noorkotkas näeb, et talitatakse halvasti või inetult kellegi vastu, õiglust tallatakse jalge alla, siis astub ta julgesti välja selle kaitseks, kellele tehakse ülekohut, kuigi ta ehk ise selle all peaks kannatama. Kuid kõigepealt peab ta täitma oma kohust, isegi siis, kui ta seejuures peab loobuma oma lõbust, mõnust või ohutusest. Kui ta kõhkleb, mis teha, kas seda või teist, siis peab ta endalt küsima: „Mis on minu kohus?“ s. t. „Millest on teistele rohkem kasu?“ ning seda tegema. Ta peab alati olema valmis elupäästmiseks ja abiandmiseks vigasaanule. *Ja ta peab tegema kõik, mis võimalik, et igapäev kellelegi korda saata heateo, olgu see kas või nii väike kui tahes.*

IV seadus: *Noorkotkas on iga noorkotka sõber ja nõrgema kaitsja.*

Noorkotkas on oma aatevenna (noorkotka) sõber ja vend, *hoolimata sellest, missugusesse seltskonna- või rahvakihti või temaga ühisel kodumaa pinnal elutsevasse rahvusse kuu'ub.*

Kui näit. mõni noorkotkas kohtab teist, peab ta teda kõnetama ja talle abiks olema niipalju kui ta suudab, ka siis, kui teine on talle võõras. Ta peab teda aitama täita oma kohust või talle toitu andma, kui teine on nälgine, või, niipalju kui see on võimalik, talle andma kõik, mida teine tungivalt vajab. Ükski noorkotkas ei tohi kunagi olla upsakas. Upsakas inimene vaatab kõrgilt teisele alla seepärast, et see on ehk vaesem, või ta kadestab rikat seepärast, et ta ise on vaene. Noorkotkas kohtleb teist inimest sellasena, nagu ta on, ja püüab teist mõjutada paremusele nii hästi kui ta suudab ja mõistab.

Noorkotkas astub alati välja nõrgema kaitseks, ka siis, kui ta ise selle all peaks kannatama.

V seadus: *Noorkotkas on viisakas ja õilis.*

Noorkotkas peab olema viisakas *igapähe* vastu, eriti aga naiste ja laste, raukade ja invaliidide, vigaste, santide jne. vastu. Kunagi ei tohi ta oma rüütlikü abi eest võtta tasu.

VI seadus: *Noorkotkas on loomade ja looduse sõber ja kaitsja.*

Loomi peab noorkotkas niipalju kui iganes võimalik hoidma valu eest ning ühtki looma ei pea ta asjata tapma. Olgu lubatud loomade tapmine ainult toidumuretsemise otstarbel või tema kahjulikkuse (mürgine siug) pärast.

Samuti peab noorkotkas hoolt kändma ka selle eest, et ei rikutaks puiesteid, peenraid, murusid, põõsaid, puid ja metsa, et ei reostataks allikaid jne. Talvel muretseb ta lindudele toitu, valmistab neile kevadel puure pesa ehitamiseks, hoiab lindude pesi, ei võta neist mune rohkem kui ühe oma korjanduse jaoks, kui tal sellane olemas, jne.

VII seadus: *Noorkotkas täidab korralikult oma vanemate ja juhatajate käske ja ei tee midagi poolikult.*

Isegi siis, kui noorkotkale antakse käsk, mis talle ei sobi, täidab ta selle tõrkumata, *kuna see on tema kohus.* Alles siis, kui ta selle on täitnud, tohib ta esildada oma põhjusi ja vastuväiteid; käsu aga peab ta täitma kohe. Seda nimetatakse sisemiseks distsipliiniks.

Kui on alustatud mingisugune töö või tegevus, siis viib noorkotkas selle ka lõpule, osutugu see nii raskeks kui tahes. Pole kellegi mehine mees, kes jätab töö pooleli. Pigemini, kui juba ette näha, et kavatsuse läbiviimine käib üle jõu, jäägu ta hoopis alustamata, kui et töö alatud, jäädakse jõuetult selle ette seisma, teda viimata lõpule. Noorkotkas tahab kasvada täismeheks, mitte aga poolikuks.

VIII seadus: *Noorkotkas on rõõmus, on julge ja naeratab raskustele.*

Kui talle antakse käsk, siis täidab ta selle rõõmsa meele ja hea tahtmisega, mitte aga viivitades ja kottlohinale.

Noorkotkas ei kohku tagasi ühegi vaeva eest; ta ei virise ega vannu kunagi, kui asi ei lahene soovi järele; ajades rõõmsat vilet ja naerdes täidab ta oma kohuseid.

Kui jäädakse maha rongilt või kui keegi astub valusalt konnasilmale — millega kuidagi ei taheta väita, et noorkotkail neid peaks olema — või ükstäis missugusel pahandaval juhtumil võtab noorkotkas end kokku, püüab kohe naeratusena saada hakkama, puhub siis pisut vilet — ning kõik on jälle korras.

IX seadus: *Noorkotkas on töökas, kokkuhoidlik ja visa.*

Noorkotkas ei pelga ühtki tööd, olgu see nii vastik kui tahes, ning ta ei vaata ka halvaks panevalt ühelegi tööinimesele, olgu tal ka kas või kõige vastumeelsem amet. Töö ei riku meest, kuid mees võib küll rikkuda töö, kui ta seda ei oska, mispärast noorkotkas ka püüab õppida iga elus vajalist tööd.

Noorkotkas kogub iga sendi, mis talle pole hädavajaline kulutada, ja paneb selle hoiule. Siis on tal võimalik kanda hoolt ise enda eest, kui ta äkki peaks kaotama oma ülalpidamisvõimaluse või jääb töötuks, ning ei tarvitse langeda teistele koormaks. Või ta võib aidata rahaliselt teisi, kui need seda vajavad.

Oma püüdmises jõuda edasi on noorkotkas visa ega jäta rühkimast ettemääratud si-

hile, olgu tee sinna ka kuitahes raske, vaevaline ja pikk.

X seadus: *Noorkotkas on puhas mõttes, sõnas ja teos*, s. t. ta ei pea rumalat poissi, kes tühja ja nilbet loba suust välja ajab, kellegi meheks ja ei alistu kiusatusele mõtelda, kõnelda või teha midagi inetut ja roojast.

Noorkotkas on puhas ja mehine.

Peale nende kümne seaduse on noorkotkastel veel kolm seadust, milledest kinnihoidmine peab olema nii kindel kui raud, mispärast nad ka „Noorte kotkaste“ põhimäärustes on nimetatud „raudseteks seadusteks“.

Need oleksid:

I. *Noorkotkas on hoolas õppija.*

Iga noorkotkas peab teadma, et ta vanemad kannavad suuri kulusid selleks, et võimaldada oma pojale õppimist koolis ja tast sel teel kasvatada haritud inimene. Seepärast peab ka iga noorkotkas püüdma rõõmustada oma vanemaid hea ülespidamise, virkuse ja hoolega ja jõuab õppimises edasi.

II. *Noorkotkas on karske.*

Tänapäev teatakse, et alkohol ei ole tervist kosutav jook, vaid puhtaim mürk, kui teda tarvitatakse liiasti. Mees, kellel on harjumuseks igapäev juua palju õlut või viina, ei kõlba harilikult ühekski tegevuseks.

Seetõttu on alkohol suurim inimsoo vaenlane. Ta on üksikule inimesele, perekonnale, ja ühiskonnale toonud rohkem kõblist ja ainelist kahju kui ükski sõda või taud. Seda peab noorkotkas teadma ning seepärast on ta karske.

III. *Noorkotkas ei suitseta.*

Ükski poiss ei ole hakanud suitsetama seepärast, et see talle maitstes, vaid seepärast, et ta arvas, et see annab talle täiskasvanu, täismehe ilme ja välimuse; tõepoolest aga annab see rumala ahvi ilme ja välimuse, kui mõni poiss tolgendab ringi, suitsuots ripakili hammaste vahel.

Suitsetamine nõrgendab mälu ja nägemist, rikub kopsu ja südant; noorkotkas aga peab olema terve keha ja vaimu poolest. Seda kõike peab iga noorkotkas selgesti teadma ning seepärast on ta mittesuitsetaja.

Tutvudes lähemalt noorkotkaste seadustega võime nüüd endale asetada küsimuse, mis tähendab siis olla noorkotkas?

Noorkotkas olla tähendab olla tubli igas elust tingitud olukorras, alati valmis igaks teoks, mida nõuab silmapilk. Alati valmis on aga vaid see, kes rahulikult, kotka pilguga vaatab maailma, kuna temas endas kõik on korrapärane ja seadeldud.

Noorkotkas olla tähendab olla rahulik ja kõrkumatu igas elust tingitud olukorras. Kes ei suuda end taltsutada, sisemisest ärevusest laseb end kaasa kiskuda, äratab teistes inetu mulje. Kes laseb end mõjutada ümbruskonna

meeleolust, ei ole olukorra peremeheks. Noorkotkas olla tähendab aga olla *olukorra peremees*.

Noorkotkas olla tähendab olla abivalmis ja ustav ning usaldatav. Tema sõna ja au peavad olema vääramatud; nendega peab igaüks võima arvestada kui vankumatu alusega.

Noorkotkas olla tähendab olla ümbruskonna kommete ja vormide austaja. Noorkotkas ei riku neid kunagi, vaid annab neile elulise sisu. Ta ei püüa isekalt ümber kasvatada igapäevast inimest, vaid juhib teda paremusele talle juba omaseks saanud viisidel.

Noorkotkas olla tähendab olla vennaks igale oma kaasvõitlejale. Ta ei mõtle kunagi oma kaasvenna päritolule, vaid toetab teda võitluses igasuguse vaenlase vastu.

Noorkotkas olla tähendab olla ustav oma juhile ja sõnalausumata täita käsku. Alles pärast käsutäitmist lubab ta endale pärida käsundmise motiive, kui see näis talle põhjendamatu.

Noorkotkas olla tähendab olla loomade ja looduse sõber. Metsa, allikat, tuld hoiab noorkotkas pühalikult.

Noorkotkas olla tähendab olla kohusetruu kodumaale, rahvale ja riigile, olla noorsoo tugevuse ja kauniduse vaba arenemise alaliseks eestvõitlejaks riigi, kodumaa ja rahva õilsa päikesepäistelise ja õnnistusriikka tuleviku pärast.

„Isamaa auks — ole valmis.“

Vastus:

„Alati valmis!“

— see on noorkotkaste juhtsõnaks, s. t. terve ta elu, ta töö, tegevus ja ülesastumine on alati niisugune, et see isamaale on aina auks.

Noorkotkas on valmis vaimliselt, arendades endas leidlikkust ja tahet selleks, et täita iga temale pandavat ülesannet, suutes kaaluda juba ette iga õnnetut juhtumit ning olukorda, mis võiks takistada ülesande täitmist, nõuda, et ta parajal ajal alati mõistaks võtta tarvitusele ka paraja abinõu. Samuti on ta vaimliselt alati valmis astuma tegevusse ja asjast kinni haarama, kui olukord seda nõuab.

Noorkotkas on valmis ka kehaliselt, harjutades oma keha tugevaks ja vastupidavaks ning *võimeliseks* parajal ajal talitama õieti ja otstarbekohaselt ning talitab alati ka nõnda.

Noorkotkas teab, et kõik, mis ta teeb hästi ja kaalutult, olgu see mistahes alal, pole kasuks ainult talle endale, vaid kogu rahvale ja kodumaale, on

„isamaa auks“.

Selle kindla teadmisega südames on ta lakkamatuks

püüdeks

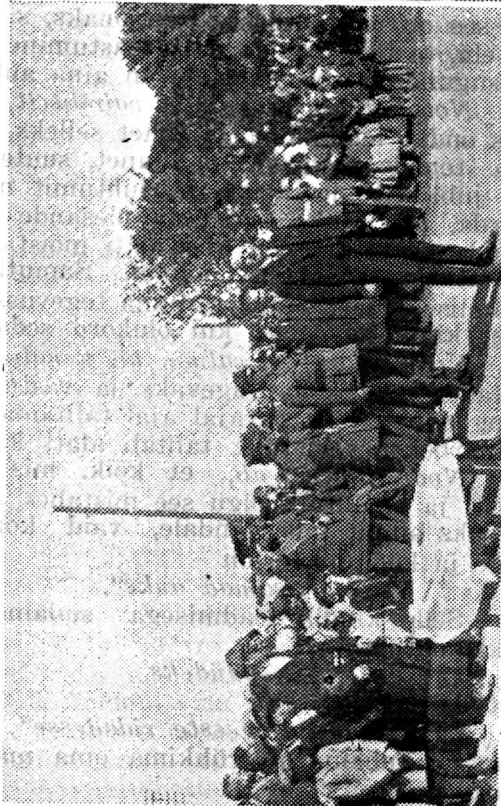
astuda

„mehena meeste ridadesse“, kaasa tõmbama ja rühkima oma maa rahva kasuks.

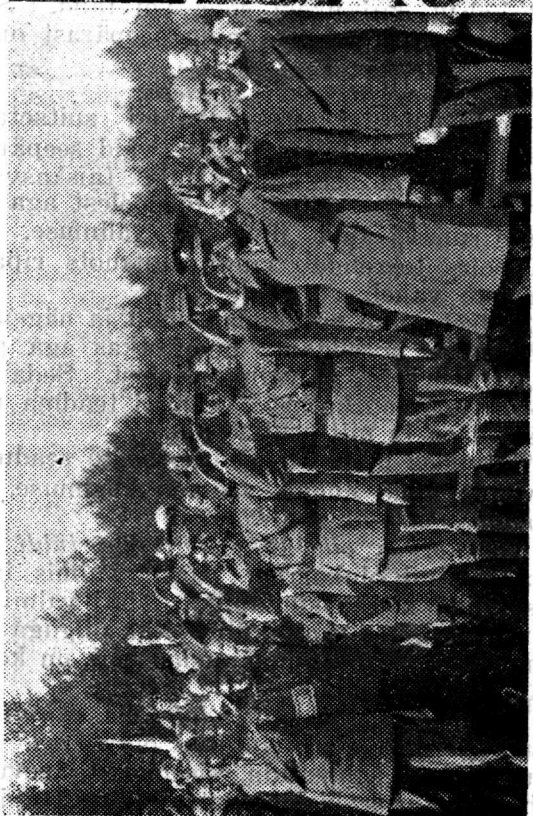
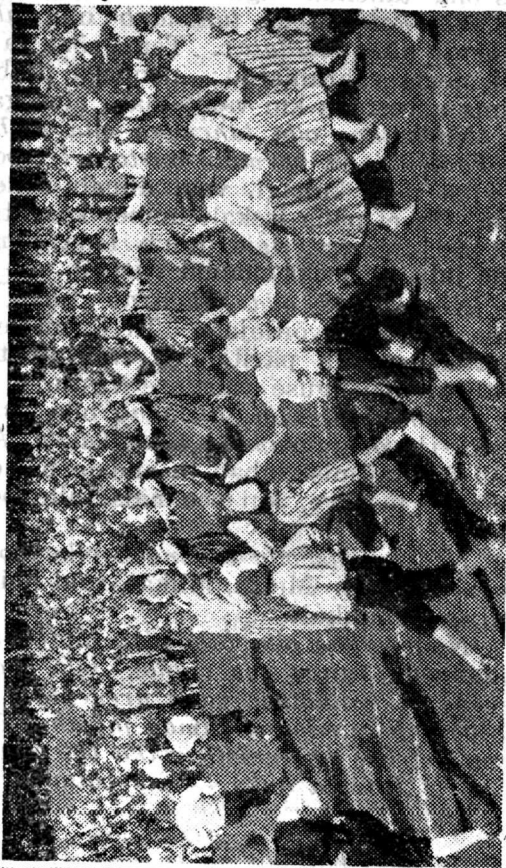
N.

Keila pidupäevad

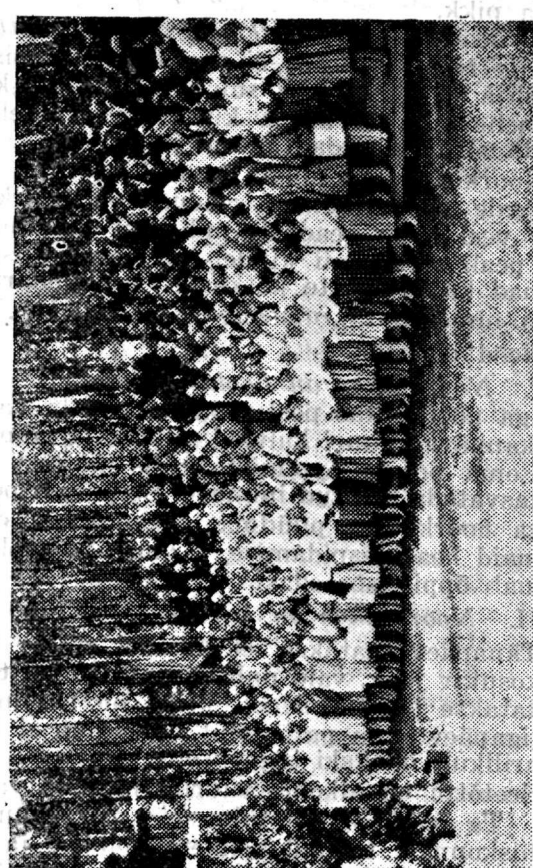
PILTE HARJU MALEVA 5. AASTAPÄEVA PIDUSTUSILT



Vasakult paremale: põllutööminister Kerem tervitab vabariigi valitsuse nimel Harju malevat aastapäeva puhul; rahvatantsude ettekanne naiskodu-



Külalised pidustusi jälgimas — esireas Soome peakonsul P. Huuri, kindral Põdder, Helsingi piiri pealik oberst Hägglund j. t.; Harjumaa laulukooride ühine esinemine.



HARJU MALEV SAI 5 AASTAT VANAKS

Harju maleva viienda aastapäeva pidustused läinud pühapäeval kujunesid tõesti suurejooneliseks rahvapeoks ja kodukaitse taht ning jõu võimsaks demonstratsiooniks Keila alevis.

Ehkki ränk pilvitus pidueelsel päeval ähvardas parajaks ajaks tuua kaela näruse ilma ja ägeda vihmavalingu, oli taevataat harjulaste vastu lõppeks siiski nii armuline, et laskis pühapäevaks tulla pidevalt ilusa ja päikeseküllase ilma. Seepärast oli ka piduliste arv Harju maleva aastapäeval erakordne: üle 3000 inimese, peale selle tegelased, kellede arv üksi ulatus üle seitsmesaja.

Rahvast hakkas voolama Keila pidustusile juba hommikul vara, nii et jumalateenistuse alguseks oli kirik ja selle ümbrus pidurahvast tulvil.

Jumalateenistusele järgnes paraad kirikuplatsil, mille võttis vastu kindral Pödder. Paraadil jagati välja 40 valget risti hoolsusmärkidenä Harju maleva liikmeile.

Paraadi lõppedes sammuti ühises rongkäigus, millest võib öelda, võttis osa kogu Keila, Männiku spordiplatsile, kus järgnes kontsertaktus ühes auhindade väljajagamisega eelmisel päeval toimunud spordivõistluste parimaile.

Pärast maleva pealiku major Saare avasõna pidas vabariigi valitsuse esindajana kõne põllutööminister Kerem, millele järgnes hümn ja segakoori laul „Mu isamaa“. Peokõne pidas haridusministri abi dr. Mõttus.

Kell kolm päeval algas suurejooneline rahvapidu, kusjuures ettekannete kandvaima osa moodustasid Harjumaa ühendatud segakoorid Th. Vettiku juhatusel. Umbes neljasajapealine hästi distsiplineeritud segakoor kandis ette terve rea Eesti heliloojate töid, missugused võeti kuulajatelt vastu suure vaimustusega. Nõuti isegi lisapalu, millede andmisega koor ei olnud kitsi.

Ka naiskodukaitse poolt ettekantud rahvataantsud, iseäranis aga Kehtna majapidamiskooli õpilaste võimlemisettekanded meeldisid rahvale väga ning etteastujad said suure kiituse osalisiks.

Rahvapeo haripunktil jõudsid Keilasse Soome külalised peakonsul P. H u u r i ja Helsingi piiri pealik oberst H ä g g l u n d i ga eesotsas. Neid tervitas tööstuskooli juhataja Th. Ussisoo soomekeelse kõnega, mille peale tööstuskooli orkester fanfaaride saatel mängis vägevat ja meeldivat Soome vabadussõja marssi.

Soome külalised jälgisid suure huviga rah-

vapeo ettekandeid ja oma tänu esinejate vastu väljendasid nad vägevas „elakõnn!“-mida nad kolm korda hüüdsid piduliste ja harjulaste, iseäranis aga Harju maleva, eduks.

Peokava lõppedes paluti Soome külalised ühes Tallinna maleva laskuritega einele. Istudes ühise söögilaua juures ja kinnitades pika päeva jooksul väsinud keha virkade Harju naiste poolt valmistatud suupistetega tõsis koosviibijate meeleolu haripunktini oberst H ä g g l u n d i meeleurikka kõne järele, kes väljendas südamlikke tundeid soomlaste käesoleva ülemere-retke puhul, avaldades heameelt, et neile avanes võimalus Keila pidustuste näol tungida ka Eestimaa südamesse ja külastada Harjumaa malevat ta viie aasta juubeli pidustusil. Edasi kõnelesid veel kol. Pinka, major Saar, pealik Uibopuu j. t.

Kui siis lõppeks autode ja omnibuste hanevooris hakati liikuma tagasi Tallinna poole, siis oli tõesti kõigil see tunne, et olid jälle näinud ja üle elanud midagi kaunist ja ilusat. See lühike külaskäik Harju maleva aastapäeva pidustusele andis ilusa pildi Harju maleva ja Harju rahva ühtesulavusest ja ühisest meelest. Pidustuste hea kordaminek ja rahva suur osavõtt sellest kinnitas ühemeelselt kodukaitse mõtte edu Harju maakonnas.

Nüüd on see pidupäev möödas. Ainult kõrvad meil kumisevad veel kuulamisest neid ilusaid sõnu, mis öeldi Harju malevale tema viienda aastapäeva õnnesoovideks. Kuid üks olnud malev need ära teeninud? Eks olnud ta viie pika aasta jooksul virgalt kannud vabatahtlikke kohustusi kodukaitse teenistuse alal? Ja eks olnud selle töö viljaks rohkearvuline meeskui ka naispere kogunemine Harju maleva lipu ümber, mille all kodumaa kasuks väsimatut tööd teha on olnud iga maleva liikme püha kohus.

Seepärast, kui Keila pidupäeval kõneldi kiitvalt Harju maleva tegevusest, siis oli see ainult pisuke tänu selle suure töö eest, mis Harju maleva ja kodukaitse liikmed on teinud rahvustundeist juhitudna kodumaa vaba tuleviku kasuks.

Juhtigu see tööind ja need kõrged eesmärgid Harju maleva lipu ümber kogunenud kodukaitseperet ka edaspidi ja andku möödunud helged pidupäevad Keila alevis neile edaspidiseks vaimustuseks oma vabatahtliku töö vastu tõsist virgutust.

L. S.

Dõitjad jutustavad.

Milles seisab soomlaste laskekunsti edu ja kõrge tasapind?

Möödunud Tallinna-Helsingi laskevõistlused näitasid melle jälle kord Helsingi pitri laskurite paremust. Olgugi et nad ei võida meid enam nii, kuidas nad tahavad, nad võidavad siiski, kui nad tahavad, ja sellest kõige iseloomustavam näide oli möödunud Ülanadevõistlus. Milles peitub Soome laskurite vääramatu oskus käsitada oma retoa nii, et see annab võidu ja kindla tabamuse? Laseme sellele vastata Soome laskureid endid, kellede vahel korraldasime enne võistlust sellekohase ringkõnnetuse.

Soome parimaid laskureid

Veikko Varpula

või „Kindral reservis“ — nagu meie teda koduselt tunneme — jutustab:



Veikko Varpula.
J. U. Autose zary.

„Endast pole palju õelda, sest ma ei pea ju ena eriliseks laskuriks. On küll mõnikord võistlusil õnnestunud, kuid eriti viimastel aastail on meil lasketasapind tõusnud nii kõrgele, et ma suutnud enam kaasa minna. Et püsida „vormis“, selleks peab laskur kõvasti harjutama. Harjutamine nõuab aga aega ja seda pole mul liiga olnud. Lisaks on mul närvid ja nägemine (silmad) igapäevases töös nii kõvasti pingutatud, et laskerajal suudan vaevalt enda üle valitse- da. Tallinna-Helsingi laskevõistlusele pääsin vaid eelvõistluse abil ja sedagi nipilt-napilt. Pinevusega seda võistlust peabki ootama, sest varem pole kumbki linn saatnud tulle sellist laskurmeeskonda kui tänavu.

Veikko Varpula.“

Soome veteraan-laskur

Gunnar Stenius

vastab:

„Mu varajaseimaid harrastusi laskealal pean vist otsima koolipoisipõlvest, ajast, mil sain väikese kuulipüssi omanikuks. Sellest püssist lasksin oma lõbuks vabadel hetkedel. Ülesandeist, mis ma oma püssile rajasin, oli muu seas põleva küünla kustutamine nii, et ma kuuliga selle tahi purustasin. Teine ülesanne oli kuul lasta noatera vastu, et kuul kaheks lõikuks. Hiljem said varesed ja varblased tutvuda mu püssiga, ma katsusin isegi ühe kuuliga mitu varblast korraga surnuks lasta. Siis siirdusin metsa, kus esiteks noored, pärast juba vanemadki tedred ja isegi mõned metsised ja rebanegi mu väikesest püssist surma said. Hiljem hakkasin jahipüssiga metsas käima. Alul oli kaasas püstkõrvadega ajaja-hagijas ja hiljem seisev hagijas. Kui pärast 1918. a. vabadussõda soojeluskunta (kaitseleit) asutati, sain ma kätte esimese sõjaväepüssi. Et kohe alguses sattusin auhinnale, siis suundusid mu laskeharrastused praegusele urale (rajale).

Olen võtnud osa soojeluskunna ja laskeseltside võistlusist.

Viimaste aastate kestes olen kevadel ja sügisel peaaegu iga pühapäev olnud laskerajal võistlemas. Isegi

nädala keskel olen tihti olnud väljas tutvumas nii mõnegi uudisega laskealal, mida nüüdisaja laskur meil Soomes harrastab.

Kaitseleitüü võistlusil lasknud 15 lasuga lamades 134 punkti.

S:n (soojeluskunna) võistlusil 15 lasuga igast asendist 126 p.

Vabalt valitud sõjaväe vintpüssiga 26 lasuga lamades 226 p.

Minu vanus on 53 aastat.

Gunnar Stenius.“

Kompaniipealik Helsingi kaitsemalevas, professor

Felix Jonasson,

kirjutab oma vastuses:

„Teenides Soome sõjaväes 1918. aastal tutvusin esimest korda lähemalt sõjaväe vintpüssiga, — ainuke laskerist, mis minu arvates on tore ja mehele sobiv. Tagajärjed sellest tutvusest olid esialgu väga tagasihoidlikud (vähesed), kuid soojeluskunna (kaitseleitüü) laskeharjutusil 1920. a. talvel saavutasin 10 lasuga 300 mtr. kauguselt tagajärje 80 punkti. See innustas mind ja sellest ajast olen võtnud järjekindlalt osa soojeluskunna laskevõistlusist ning nende vastu end harjutanud. Iga võistluse eel harjutan 1—2 korda.

Parim kool ja arendaja on võistlus, eriti siis, kui laskur edustab oma väeosa, linna või kodumaad. On ju laskuril siis hoopis teissugune kannustaja ja vastutus kui näit. „oma arvel“ lastes!

Tallinna-Helsingi võistlused on minu arvates olnud eriti kasulikud.

Padrunite suhtes olen konservatiivne, tarvitan nimelt juba aastaid samasugust kuuli ja laadimisviisi.

Minu parimad laskesaavutused on:

(Vene 3-liiniline püss soome Tikakoske vabrikurauaga)	
150 mtr. kiirtuli	120 p.
300 „ lamades, 10 lasuga	91 p.
„ „ „ 20 „	172 p.
„ „ püsti, „ „	131 p.
„ „ 3 asendist, 15 „	124 p.

Mu laskeharrastused suunduvad nüüdsel ajal peamiselt välja- (kiir-) laskmise alale, alale, milles Eesti laskur-vennad on meistrid.

Felix Jonasson.“



Felix Jonasson.

Soome ja põhjamaade mitmekordne meister

V. Vauhkonen

jutustab oma kütli-laskuri elust-arengust huvitavalt ja tõsiselt. Ta kirjast loeme:



V. Vauhkonen.

kureilt sain palju häid nõuandeid, mis täpselt meeles pidasin. Nii sain kergesti õiged laske-asendid ja harjutusviisid teada. Tihti olen pannud tähele, et see, kes usaldusega suhtub endast rohkem kogunud laskuri õpetusse, areneb palju kiiremini „haagiks“ (kardetavaks võistlejaks) kui isik, kes isemeelselt peab kinni oma meetodist. Eriti rõhutati mulle püssi puhtana pidamise tähtsust. Ja nõnda tuligi, et too, mu esimene vintpüss, teenis mind koguni kaheksa aastat.

Siis, alles 1910. aastal, juhtus mul püssi vahetus. Uus püss oli Ameerika 8-millimeetriline „Winchester“. Mu senine harjutamine ei olnud küllalt järjekindel ega korrapärane, sest suusatamine, aerutamine ja teised spordialad võtsid ka oma aja. Kuid nüüd hakkasin sihikindlalt harjutama ja vahest ka laskevõistlustist osa võtma. Ja juba kahe aasta pärast kandis mu usin harjutamine vilja. Tulin nimelt 1912. a. laskevõistlusil Soome meistriks. Olin ka samal aastal kaasas Stokholmi olümpiamängudel, kuid seal ei olnud õnn minuga. Siis tulid sõja-aastad ja nendega kaasas tagurpidi minck laske-spordi alal. Võistluskimine jäi täiesti soiku seni, kui see uuesti 1919. a. tärkas. 1920. a. olin jälle kaasas olümpiamängudel Antwerpenis. Seal tulin sõjaväepüssist, lamades, 300 mtr. kauguselt lastes kolmandaks, punktide arvuga 59. Suurim võimalik punktide arv oli 60, sest lasti 6-ringilisesse märki.

Pärast seda olen harjutanud ja võistelnud järjekindlalt iga aasta. Püsside arv on ka jõudnud tõusta juba ligi kahekümneni. Mu läinud aasta tähelepandavaim saavutus oli pääseda vanade meeste klassis Soome meistriks. Laskmine oli sõjaväe vintpüssist. Kuigi mul oli aastaid turjal 53, siiski pole mu laskeosavus (võime) peaaegu sugugi langenud. Tähtis tegur mu laskevõime säilimisel on hea põhivorm, mis on saavutatud korraliku elu ja teiste spordialade harrastamise abil.

Minu parimaist võistlussaavutustest olgu siin tähendatud täpsuspüssiga 300 mtr. pealt lastud 120 lasku, 40 igast asendist, 1006 punkti. Selle saavutasin põhjamaade võistlusil ja väga halvades tingimustes 1926. aastal. Olen ka lasknud 60 lasku, 20 igast asendist, 300 meetri kauguselt — 509 punkti ning sõjaväepüssiga 25 lasku lamades, 228 punkti.

V. V a u h k o n e n .

Kahekordne Soome meister laskmises, kes „pole teinud midagi“ selleks, et temast saaks laskur,

J. U. Autonen,

kirjutab enda kohta:



J. U. Autosen autoärz.

„Kuidas minust sai laskur? — Kerge küsida, kuid raske vastata. Vist tuli see sellest, et kui ryssä (venelased) viimase sajangu vahetuse paiku katsusid takistada laskuritegevust ja kui laskeristade ja padrunite sissevedu Soome septembris 1906. aastal keeldi, kuidas siis oleks võinud laskerajalt ära jääda, eriti veel, kui olin juba kolm aastat seda sporti harrastanud.

Mis olen teinud, et minust saaks laskur? — Öieti pole ma selleks teinud midagi. Ja seepärast pole minust ka päris „haakmeest“ saanudki. Olen „tujulaskur“, kelle parimad saavutused on harilikult olenenud sellest, et ta püss on juhuslikult „visanud sisse“, tähendab, mitme halva lasu järele on tulnud oodatust parem lask. Päris juhuslikult. Meisterklassi pääsesin lastes sõjaväe 7 mm. püssist ainult seetõttu, et kange tuul viis kuulimärgi keskele mitu sellast lasku, mis muidu oleksid olnud ainult 1 või 2 punkti väärilised.

Harjutused ja võistlused. — Kui ma kümne aasta eest abiellusin, andsin oma naisele lubaduse, et kui juhtub, et kuu kestes on viis pühapäeva, siis olen selle viienda kodus — teised muidugi laskerajal. Sellast lepingut pidasin kuus aastat, kuid hiljem on äge reumatism mind sundinud rohkem kodus olema.

Tagajärjed. — Tagajärgi, eriti häid, ei mäleta ega võigi nendega suuresti hoobelda, olgugi, et olen kord, juhuslikult, saanud Soome laskurmeistriks 300 mtr. kauguselt 60 lasuga ja teinekord Soome hirvelaskmismeistriks 50 pauguga. Olen leidnud nii, et tuleb lasta veidi paremini kui vastased — siis, kui nad lasevad halvasti — nii saab kõige kindlamini auhinna juure. S. M. Y. (Soome Kütliidu) laskerajal olen võistlusel hirvelaskmises saanud 10 lasuga 46 punkti võimalikust 50-st. Väikesekaliibrilise püssiga 100 mtr. kauguselt, kolmest asendist, 15 lasuga, olen saavutanud 132 või 134 punkti — laskemärgi olles $\frac{1}{3}$ rahvusvahelisest 300 mtr. märgi suurusest.

Harjutusi. — Laskmist hakkasin harjutama vist 8-aastasena. Mu esimeseks püssiks oli väike Belgia kuulipüss ja laskemoonaks n. n. ühepennipaugud (padrunid).

Vanus: varsti 37 aastat.

Laskeriistad. — Siin nende nimestik mu aastate järjekorras.

Poisikesena:

Suur ja seest õdnes rauast aidavõti.

Lühike, suustlaetav 8 mm. vintpüss.

Väikekalibriiline Belgia püss.

Vanemana:

„Winchester, Single-Shot“ — Mataraise poolt 7 mm. suuruseks vintpüssiks puuritud.

„Heffert Südt“ tüüpi 8 mm. vintpüss.

„Widmer-Martin“ 6,5 mm. vintpüss.

Mataraise tehtud „paukutoru“ 6,5 mm.

Riihimäe laskeriistatohase täpsuspüss 6,5 mm.

Rootsi sõjaväepüssid, 3 tükki.

Soome katse- (proovi-) püss 7 mm.

Ameerika jahi-vintpüss 300—3000.

Vene 3-liiniline sõjaväepüss, 3 tükki.

Jahipüsse, 4 tükki.

Püstoleid.

„Veenus“ tüüpi, kal. 22. „Tell“ tüüpi, kal. 22.

„Colt-automatic“, kal. 22. Belgia brouning, kal. 7,65.

Parabellum, kal. 7,65.

Mu kogemused näitavad, et olen liig palju mitmesuguste laskeriistadega katsetanud ning võistelnud liig paljudel aladel ja et seetõttu pole ühelgi alal „üppemeheks“ saanud, vaid olen ainult harilik laskur, keskklassi mees. Välismaile olen sõitnud võistleva ainult siis, kui paremad pole läinud.

J. U. Autonen.

Kuidas minust sai laskur?

Küsimusele vastab Soome meister-laskur

Arvo Manner

järgmiselt:



Arvo Manner.

„Oma esimesed paukud vintpüssist lasksin suojeluskunna (kaitse-liidu) laskeharjutusel 1919. aastal. Siis olin 37-aastane. Et mu teiste suojeluskunna poolt antud kohustuste hulka kuulus ka muuseas laskeharjutuste korraldamine, siis oli vajalik, et teisi juhtides ka ise õppisin laskma. Ja nii hakkasin koos teiste suojeluskundlastega agarasti harjutama ning leides, kui lõbus ja suursugune on laskesport, innustusin kõvasti asjasse. Suurest padrunitekulust hoolimata olid mu saavutused siiski väikesed, mis minu arvates tuli sellest, et harutasin omapead vilunud juhatajate ja isegi käimata selle tähtsa juhtnööri järgi, et harjufadeski peab katsuma lasta iga kuuli võimalikult hoolsasti.

Aastal 1921 sooritasin Soome laskurite liidu 3. ja 2. klassi tingimused ja arvasin, et jäängi 2. klassi laskuriks. Et aga 1922. a. Helsingi suojeluskunna ringkonna laskevõistlusil meistrinimele 300 mtr. lamades lastes tulid

esimeseks ja 100 mtr. vabalt käelt lastes teiseks, siis kasvav muidugi mu innustus endisest suuremaks. Tollest ajast peale hakkasin võimalikult tihti käima laskerajal, just neil aegadel, kui seal olid vanad, vilunud laskurid. Omandades neilt, muuseas Autoselt, saadud häid õpetusi ning agaralt võttes osa võistlustest jõudsin pikkamööda paremate tagajärgedeni, nii et kevadel 1924. a. võisin täita 1. klassi laskuri nõudmised ja sügisel samal aastal sain meisterklassi laskuriks.

Arvo Manner.

„Muusika pärast“ ja „armastusest laskeriistade vastu“ on Soome meisterklassi laskur

John G. Cavenius

saanud laskuriks, nagu see allpool selgub:

„Laskur minust sai ainult „armastusest laskeriistade vastu“. Ei jäänud muud teha kui paluda andeks seda, et sündisin sellisena. Poisikesena, niipea kui selleks

juljus kasvav, tekitasin plahvatusi ja lasksin oma ja teiste tehtud laskeriistadest. Tihti olid laskeriistad „laenatud“. Takistuseks laskeriistade muretsemiseks oli muidugi raha ja sellest olenev laskemoona puudus.

Lõpuks pärisin ma ausa väikese salongvintpüssi ja pärast seda oli laskekaugusele sattunud varblaste elu hädaohus ja tihti järsult lühendatud. Talus, kus tihti suvepuhkused mööda saatsin, oliigi varblasi tuhandete kaupa ja vilja valmimise ajal vaadati nende hävitamise kui jumalalt tänatud töö peale. Katsusin ka vareseid lasta, kuid vana vares oli tihti targem kui laskeriistaga varustatud poisijõmpsikad. Korrapäraseid võistlusi ei olnud, jätkus sellestki, et vana pudel pandi oksale ja see, kes pudeli vähemate paukudega täielikult purustas, oli võidumees.

Siis sattusin kahekümne-viieks aastaks reisima ja elama kohtadel, kus laskeriistade tarvitamine oli kas keeldud või mulle endale võimatu. Siiski tarvitasin tolle aja kestes teatud määral haavliprõtsi ja hea eduga, nagu öeldi.

Alles 1921. a., kui saabusin Soome tagasi, hakkasin järjekindlalt laskma kõrgesurve-vintpüssiga. Esiteks muidugi vana armastuse pärast, hiljem, kui saavutused paranesid, juba innustunult — ja nii, kuidas aega jätkus. Silmad ei ole enam küll esimesejärgulised, kuid viga parandati prillide abil ja arvan, et suudan „hoida varrest kinni“ seni, kui olen sunnitud naabrilt küsima, et „kus pool minu märklaud õieti on?“ Püüsi paugutamine on mulle sama hea muusika kui teisele ooper.

Korrapäraselt pole ma kunagi harjutanud. Erandid: uue või parandatud püssi proovimine. Peaviga: ajapuudus, osalt vast ehk ka — laiskus. Puudust olen katsunud parandada seega, et olen võtnud osa kõigist võistlustest, niipalju kui aeg lubab ja hoolimata sellest, kas mu tagajärjed on võrdsed teistele või mitte. Mida kõvem on võistlus, seda parem. Üks tõsine võistlus väärrib mitut harjutust — eriti veel siis, kui harjutus pole küllalt tõsine. Selles süsteemis on siiski oma varjuküljed, sest põlvelt toetudes või vabalt käelt (püsti) laskmine nõuab harjutamist ja veel kord harjutamist. Tean seda tõde sellest, et mõlemast nimetatud asendist on minu ta-



John G. Cavenius.

gajärjed võrdlemisi nõrgad. Kõva harjutamise pean siiski jätma rahvusvahelisele pool-profidele (pool-elukutselisele); lasen niipalju, kui on aega selleks, ja oma lõbuks — muusika pärast.

Saavutused? Hm! Pean vist siin näitama erilisi 5 lasuga seeriaid, et näiks uhkem. Mis? Hea küll, nü palju kui peast mäletan:

Laskeriist 7,62 M/24: 150 mtr., 15 lasku, 3 asendist, 130 punkti. Lamades oli täis 50 punkti, kuid vabalt käelt lasud andsid 3. koha. 300 mtr., 15 lasku, lamades, 131 punkti; 300 mtr., 20 lasku, lamades, 172 punkti; 300 mtr., 30 lasku, lamades, 255 punkti; lahinglaskmises: 150 mtr., 3 märklauda 30×50 sm., 10 lasku, 2 min., 128 punkti. Esimesel ja viimasel juhul olid padrunid omalaetud, teisel juhtudel S. A. T. (Soome laskemoonavabrik). Läänud sügisel, kui ryssäpüss (Vene vintpüss) oli parajas tabamistujus, lasksin kahel üksteisele järgneval püha-päeval, mitmed seeriad järjesti 300 mtr. 49 punkti, lamades.

Väike vintpüss: Käimasolevail 15 mtr. seeria-võistlusil, kus kuni edaspidiseni neli parimat seeriat igast asendist arvesse võetakse: vabalt käelt 47, 48, 48, 49, põlvelt 49, 49, 49, 50, lamades, kiirtuli (5 sek. lasu kohta) 50, 50, 50, 50.

Minu vanus on 51 aastat.

Olen võtnud osa kõigist kolmest laskevõistlusest kaitseliidu Tallinna malevaga ja Tallinnas õnnestus mul pääseda teisele kohale. Tänuhikult mäletan veel suurepäraselt vastuvõttu ja lõbusat seltsimehelikkust seal.

Ja siis, tervisi eesti laskur-seltsimeestele ning — lõpp.

John G. Cavenius.

Laskur, kes ei vanane, on Soome suur-laskurite hulgas maamõõtja-insener

T. A. Stenius.

Soome kodusõda tegi temast sõduri, kaitseliitlase ja meisterlaskuri. Kuid las ta sellest jutustab ise:

„Olen nooruspõlves metsatööl nautinud suurepäraselt lindude laulu ja eriti seda, et linnud ei kartnud mind, muidugi seelõttu, et igapäev mind nägid. Nõnda mõõdus mu noorusaeg ilma, et oleksin püssi tundma õppinud. Kuid siis tekkis Soomes punamäss ja halastuseta lasti minu tööpiirkonnas maha mu sugulasi ja seltsimehi. Neil polnud sõjariistu ja keegi neid ei kaitsnud. See riivas niivõrra mu au, et läksin koos sakslastega, püss käes, sinna, pidama veidi paremat korda kui olin seni pidanud.

Olin siis liitunud suojeluskunda (kaitseliitu) ja seal olid laskeoskuse nõudmised suured — eriti mulle, kes olin õppimatu ja polnud mingisugune täpsuslaskur.

Alles 1920. a., kui olin 46-aastane, hakkasin niipalju kui vähegi võimalik käima kõigil suojeluskunna harjutusil ja võistlusil, kuid alles 1923. a. õnnestus mul laskurklassikatseis. Raske oli siiski auhindadeni pääseda.



T. A. Stenius.

Aastal 1925, Uuemaa lõunapoolse ringkonna suojeluskunna laskevõistlusil meistrinimele pääsesin esimest korda auhinna, tulles meistriks väikese vintpüssiga laskmises. See nael tõmbas ja seitsaadik olen ka vahest pääsnud „lusika“ juure, kuigi kogu Helsingi on katsunud anda oma parimat. Kaks või kolm korda olen küll olnud esimeste auhindade saajate lähedal, kuid mu saavutused pole kunagi olnud üllatuslikud.

Olen nüüd juba 55 a. vana, elan siis nii õelda laskur-karjääri viimseid vanadusaastaid.

Tahaksin siiski tähendada, et laskur tegelikult kunagi ei vanane ja et ta elab edasi ning tunneb end laskerajal seltsimeeste keskel alati väga mõnusana ja kodusena.

T. A. Stenius,
maamõõduinsener.

Helsingi-Tallinna laskevõistlused

Soomlased «Valge risti» kavalierid

Senaator dr. Luohivuori töö kannab vilja. Abiks ja õhutamaks Eestile abi andmiseks Eesti vabadussõjas oli ta 1918. aastal Soomes, mil tegutses Eesti abiandmise komitee esimehena, ja sellest ajast peale ei kustu ta nimi enam. 1918. aastal tõi ta paremad Soome pojad Eestisse meie rahvaga kõrvuti võitlema ühise vaenlase vastu, nüüd tema algatusel ja õhutusel tulevad Soome pojad iga aasta tagant kord Eestisse, ka relvadega, kuid sedapuhku mitte võitlema, vaid võistleva meie kaitseliiduga, et proovida laskeosavust ja kasvatada häid ja karastatud laskureid.

Esimest korda kohtus Tallinna maleva laskurgrupp Helsingis sealse laskurmeeskonnaga 1927. a. Dr. Luohivuori tahtmine ja palavaim soov oli täitunud: ta oli suutnud süvendada Eesti-Soome relvavendlust, ta oli suutnud vennasrahvaste poegi jälle üksteisele lähendada. Ta pani võistlejatele välja karika „Salaman Malja“: — võistelge ja võitke, omandage laskeosavust, mida mõlemad pooled nii hädaliselt vajavad... Kolm aastat võisteldi selle pärast ja Soome meeskond võitis. Nüüd astus dr. Luohivuori kõrvale teine mees — Eesti sõber, meie Helsingi kindral-konsul,

lugupeetud hra Paul Huuri. Ta ei tahtnud, et „Salamal Malja“ võitmisega nüüd Tallinn-Helsingi laskevõistlused katkeksid. Ta teatas 1929. a. Helsingis, et oma poolt paneb välja uue rändauhinna. — Vahekord, mis oli muutunud nii südamlikuks meie ja Soome laskurite vahel, tänu Helsingi maleva pealikele oberst V. Hägglundile ja Tallinna maleva pealikele kolonel Pinkale, ei tohi jaheneda.

Tänu Tallinna - Helsingi laskevõistlusile on meie laskurid soomlasilt saanud hea kooli. Meie laskesport oli seniajani lapsekingades. Materjali oli, kuid puudus tehnika, puudus oskus. Siin leidsime mehed, kes olid valmis meile jagama õpetusi ja andma näpunäiteid. — Tallinna malev ja kogu meie kaitseliit on hinnanud Helsingi maleva juhte, teisi toetajaid ja laskureid nende teenete eest ning kaitseliidu keskjuhatust, Tallinna maleva ettepanekul, otsustas anda alljärgnevaile isikuile kaitseliidu hoolsusmärgi — „Valge risti“. Risti vääriliseks tunnistati: — Eesti kindral-konsul Helsingis P. Huuri, Helsingi maleva pealik oberst V. Hägglund, pealikud G. Forsgren ja Rydman ning vaprad laskurid — Autonen, Varpula, Stenius, Jonasson, Manner, Bollström ja Cavenius. Kaitseliidu vanematekogu esimees kindral Laidoner tähendas hiljuti, et pole unustatud ka teised Eesti sõbrad Soomes, kuid aumärgi kätteandmine neile teostub hiljem.

Reedel, 13. skp., jõudsid Helsingi laskurid jälle Tallinna. Üle lahe tõi neid aurik „Suomi“. Tallinna maleva erilisel kutsel sõitsid kaasa ka teised isikud, kes laskevõistlusest seekord osa ei võtnud, kuid „Valgele ristile“ olid ette pandud. Rydman ja Autonen kaasa ei saanud sõita, reedel jäi tulemata ka kindral-konsul Paul Huuri, kuid võistluseks lendas ta lennukil Helsingist Tallinna.



Eesti parim JULIUS TRUMM tulistab märklauda.

Saabumispäeva õhtul oli maleva kodus ühine eine kitsamale ringkonnale. Tunnid sõbralikus meeleolus lendasid minuteina. Oli nii palju rääkida, pole ju üksteist aastapäevad nähtud. Õhtul jagati välja „Valge ristid“.

Laupäeva hommikul oli Soome laskureil Mustamäe all proovilaskmine. Vahvad poisid — peaaegu iga mehe seeria oli üle 40.

Kell 2 päeval oli eine „Rooma“ võõrastemajas, mille oma poolt andis võõrastemaja-omanik hra Mälkov. Ta on seda teinud ka varem ning seega näidanud üles oma sooja poolehoidu kaitseliidule. Ta on ju ka ise tegev kaitseliitlane.

Kella 5 paiku võttis Soome saatkonnas vastu saadik minister Vuorimaa ja siis tõtati malevasse, kust kell 6 õhtul oli ette nähtud sõit meie välisministri ja diplomaatide suvekodusse — Keila-Joa mõisa.

Pühapäeva hommikul kell 10 algas Mustamäe all laskevõistlus peakohtuniku hra B. Abramsi vile järele. Võistlust jälgisid Soome saadik minister Vuorimaa, kindral-konsul Paul Huuri, end. riigivanem J. Kukk, kindral Pödder ja rohkearvuline rahvahulk. Kohal olid muidugi ka Helsingi ja Tallinna maleva pealikud oberst V. Hägglund ja kolonel Pinka.

Helsingi malev oli pannud välja kõva võistlusmeeskonna. 15 laskurit oli valitud välja 90 mehe hulgast. Meie laskurimeeskond oli aga suur 30 ümber ja seega ka valik vähem.

Ei maksa salata: Tallinna maleval oli tahe vastast võita. Harjutusil oli näidatud häid tagajärgi tänu laskurklubi esimehe pealik Paul Reintami kõvale presile. Oldi teadlik, et meil on tegemist kõva vastasega, kuid... mine tea? Vahest naeratab õnn meilegi?

Võistluslaskmine 300 mtr., 20 lasku lamades käelt, võitis Helsingi grupp. Nad pole õppinud kaotama. Aga oodake, Soome veljed, oodake veel paar aastat! Tallinna laskurid tahavad ja püüavad rändauhinna saada kord ka enda kätte. See pole sugugi võimatu, kui vaatleme endiste aastate võistlustagajärgi. 1927. aastal oli vahekord: Soome — 1952, Eesti — 1700 punkti, 252 punkti Helsingi kasuks. 10 võidukohast omasime esimese koha — ja ainukese. Võitjaks osutus A. Raavik. 1928. a. oli tagajärg: Soome — 1935, Eesti — 1806. Vahe — 129 p. 1929. a. Soome — 1993, Eesti — 1892. Vahe — 101 punkti, ja nüüd: Soome — 1976, Eesti — 1918. Vahe ainult — 58 punkti. Silberil, Inlandil ja teistel äpardus, aga muidu oleks... Selge, et ka mõni soomlane oma tagajärgega pole rahul ja paremat on näidanud, kuid alati ei õnnestu ju. Võistluse asi.

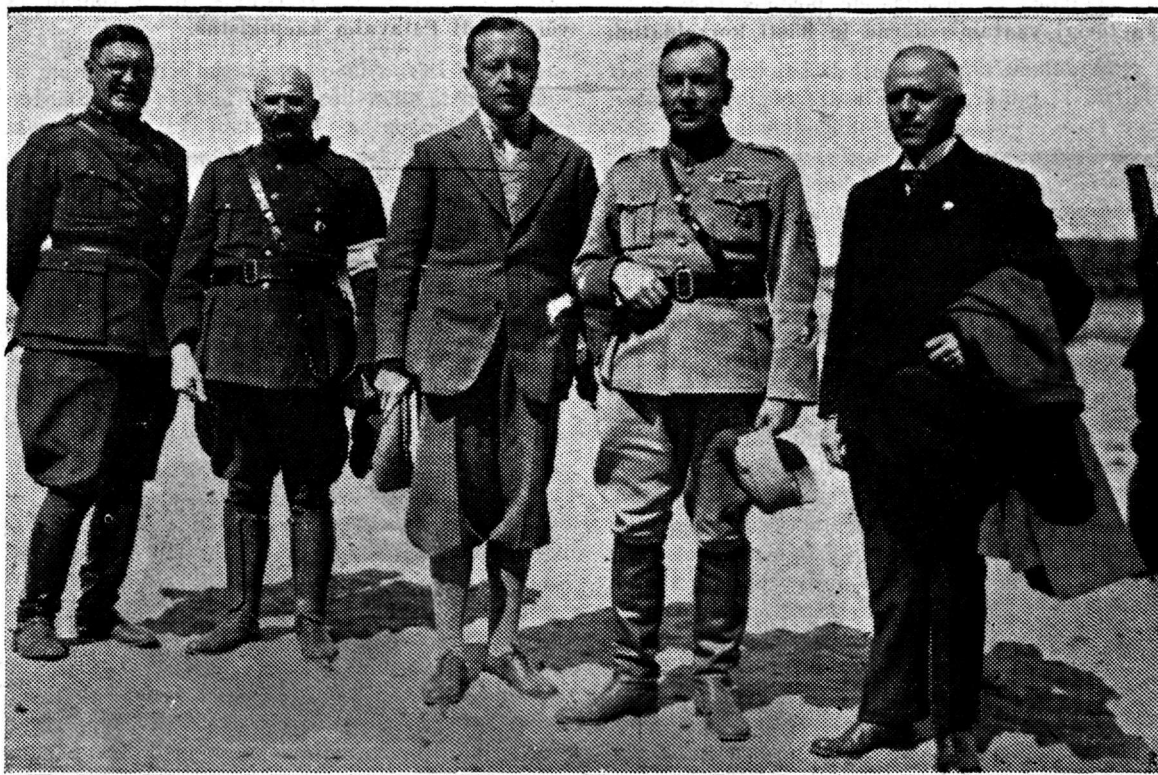
Soome grupi tagajärg: Lindgren — Põhjamaade meister — 179, Varomä — 173, Karppi — 171, Sorri — 171, Varpula — 169, Erikson — 168, Vuolasvirta — 162, Bollström — 161, Aulin — 157, Vikstein — 156, Stenius — 154 ja Huttunen — 155.

Eesti grupp: J. Trumm — meie meister — 176, Schütz — 176, Raudsepp — 170, Sander — 166, Pikson — 160, Kroonberg — 159, Loun — 158, Passup — 158, Tramberg — 154, Inland — 149, Rikand — 149 ja Ingerman — 143.

Helsingi-Tallinna laskevõistluselt.



Eesti-Soome laskurite kirju rida üksiklaskmisel. Esimene põhjamaade meister Lindgren, kes tuli ühtlasi 1. kohale.



Tallinna maleva pealik kolonel F. Pinka, Põhja malevkonna pealik Fr. Uibopuu, Soome saadik Vuorimaa, Helsingi piiri pealik oberst Hägglund ja Eesti peakonsul Soomes P. Huuri võistlust jälgimas.

10 parimat ja auhinna saajad: Lindgren — 179, Trumm — 176, Schütz — 176, Varemä — 173, Sorri — 171, Karppi — 171, Raudsepp — 170, Varpula — 169, Erikson — 168 ja Sander — 166. 4 kohta kümnest jäi Tallinnale. Seni oleme saanud ühe ja kaks korda kaks kohta.

Järgnes kohe lahinglaskmine 200 meetriit kahe-suurustesse liikuvaisse kujudesse. Suuremasse oli aega lasta 20 ja vähemasse 25 sekundit. Kuule võis selle aja jooksul lasta välja kui palju keegi jõudis. Siin naeratas õnn meile ja meie meeskond oli võidukas. 8 võidukohast päris Tallinn 5. — Tagajärg: Inglise — 9, Lindgren — 9, Varpula — 8, Erikson — 7, Sander — 7, Raudsepp — 6, Schütz — 6, Kõrts — 6 punkti. Soomlased hindavad lahinglaskmist kõrgelt.

Seekord töid soomlased oma poolt kaasa uue võistlusharu. Lase võõra, naabri relvaga! Soomlasil olid püssid dioptrita, meil dioptriga. Kumb siin nüüd võidab? Laskmine sündis 300 mtr., 10 lasku lamades. Kumbagi malevat esindas 5 laskurit. — Võitis jälle Helsingi. On ikka head laskurid.

Kohtadele tulid järjekorras: Sorri — 91, Trumm — 88, Schütz — 88, Karppi — 78, Lindgren — 77, Varemä — 77, Raudsepp — 76, Varpula — 71, Pikson ja Sander — 56 punkti. Gruppide tagajärg: Helsingi — 394, Tallinn — 379 punkti — 15 vahet.

Nõmmelt kihutati linna, et tõtata Keilasse, kus Harju malev pühitses 5 a. juubelit ja Harju ning Lääne maakonnad olid korraldanud rahvapeo. Soomlasi tervitas Keilas Harju maleva pealik major Saar, dir. Ussisoo pidas soomekeelse kõne. Rahvas aplodeeris väimustatult külalisile. Lahkumisel hüüti vastastikku „elagu“ ja „elaköön“. Soomlastele meeldis rahvapidu. See oli ka tõesti vaatamisväärne ja hästi korraldatud.



Laskevõistluste külalised Soome saadik Vuorimaaga eesotsas Mustamäe lasketiiru plindažiga tutvumas.

Keila tuletõrjekodus pakuti külalisile einet. Peeti kõnesid, üks kompanii või malevkonna pealik isegi soome keeles.

Õhtul jagasid kolonel Pinka ja oberst V. Hägglund maleva võimlas auhinna. Kindral-konsul P. Huurile annetati „Valge rist“ ja siis istuti pidulauda. Pidusööki olid oma ilmumisega austanud minister Vuorimaa, konsul P. Huuri, kindral Põdder, Tallinna linna esindaja linnanõunik Kana ja teised. Peeti palju kõnesid ja öeldi sooje sõnu. Loeti ette senaator dr. Luohivuori tervitustelegramm. Talle hüüti müri-sev kolmekordne „elagu“. Kiiresti möödus aeg ja kätte jõudis vennasrahva esindajate ärasõit. Kell 3 öösel lahkus aurik „Suomi“, viies koju meie kallid sõbrad. — Nägemiseni Helsingis, head sõbrad ja ausad võistlejad! Palavaim käepigistus.



Soome parim laskur
LINDGREN.



Eesti parim laskur
J. TRUMM.

Viiendaks aastapäevaks

Valga maleva Helme malevkond 5-aastane

Oleme jõudnud verstapostini, kust hetkeks pilke tagasi heidame käidud teele. Viis aastat ei ole kuigi pikk aeg ühe organisatsiooni arenguks, kuid siiski peame tunnustama, et viie aasta kestes on ka Helme malevkonnas tehtud hulk ilusat tööd niihästi organisatsiooni kõvenemise kui ka laske-, väljaõppe- ja spordialal.

Loomulikult ei ole saadud neil aladel veel jõuda täiuseni, kuid käidud tee näitab, et sammume edu sihis. Rõõmustavalt peame märkima ka tervet ja rahvuslikku vaimu, mis hoovab malevlaste peres.

Kodukaitsjate terve rahvuslik vaim on olnud ka suurimaks pandiks edule. Samuti ei saa jätta märkimata asjaolu, et seni on Helme malevlaste peres valitsenud rahu ja töö vaim, mis on loonud soodsa õhkkonna edukaks tööks.

Viiendaks aastapäevaks kogunevad Helme malevlased ja naiskodukaitsjate-pere ajalooliselt Helme lossi varemeisse, mis meie vahvate kodumaapoegade verrega on ostetud vabaks rahvuslikuks kohaks, kus pidupäevil lehvib Eesti lipp ja ajaloolised puud kohisevad vaba Eesti vaimus. Vahvate kodumaapoegade vääriline eeskujud kohustab meid sammuma nende radadel ja kaitsma meie armastatud vaba Eestit. Pidupäev andku meile uut jõudu ja hoogu edaspidiseks edukaks tegevuseks.

K. TUVIKE,
Helme malevk. pealik.



Helme malevkonna
pealik
KARL TUVIKE

22. juunil pühitseb Helme malevkond oma tegevuse 5. aastapäeva. Sel puhul pole ülearune heita pilku tagasi tehtud tööle.

1. detsembri lõögile järgnevad äratuslained ulatuvad peagi ka riigi lõunarajale, mille tagajärjel algab kohapeal kiire kaitseliidu organiseerimise töö, õigemini küll juba olemas oleva organisatsiooni uuesti ellukutsumine. Juhtnöörid on saadud Valga rahvaväe ülemalt kapten Madissonilt, ja 17. dets. 1925. a. peetakse Tõrvas esimene malevkonna asutamise koosolek, millest umbes 30 inimest võtab osa. Samal koosolekul pannakse alus kaitseliidu malevkonnale. Esimeseks malevkonna pealikuks määratakse maleva pealik major Hiobi käskkirjaga res.-lipn. V. Grimm. Ümbruskonna valdades on üksuste organiseerijaiks hräd: Tuvike, Tilk, Vuin, Hendrikson, Schimann, Treufeldt, Tõevälja, Starost, Vister, Kresla, Pallon ja teised.

29. apr. 1926. a. saab malevkond juriidilise isiku õigused. Samal ajal nimetatakse tuntud seltskonnategelane hr. Karl Tuvike malevkonna pealiku abiks, kes pärast lipn. Grimm'i lahkumist kinnitatakse malevkonna pealikuks, missugusel kohal ta praegu töötab.

Esialgne malevkonna tegevus piirdus peaaegselt vahiteenistuse korraldamise ja meeskonna väljaõppega. Viimasel alal peab märkima Tõrva komp. pealiku res.-lipn. J. Viksi energilist tööd.

Esimesi suurimaid avalikke malevkonna esinemisi oli vabariigi aastapäeval, 24. veebr. 1926. a. Sellest ajast peale on malevkonna tegevus järjest laienenud, liikmete arv kasvanud ja huvi kaitseliidu tegevuse vastu suurenenud. Praegu on malevkonnal, mille koosseisus on 5 kompaniid 10-ne eriuksusega, üle 500 malevlase.

Möödunud 5-aastase tegevuse peale pilku heites võib rahuldustundega märkida seda, et malevkonna töö on krooninud edu. Eeskätt võiks seda nimetada laskeasjanduse alal. Praegu on malevkonnas 8 II k. kütiti, 10 esilaskurit ja 61 I ja II kl. laskurit.

1929. a. II diviisi vahelisel laskevõistlusil võitis Helme malevkond II diviisi ülema rändauhinna, näidates seega kõrgeimat lasketasapinda kõigi II diviisi piirkonnas asuvate malevkondade seas.

On korraldatud igal aastal malevkonna kui ka üksikute üksuste vahelisi laskevõistlusi ja võetud osa meeskondadega maleva kui ka üleriiklikest kaitseliidupäeva laskevõistlustest. Lasketasapinna tõstmise alal on malevkonna instruktor lipnik E. Sock, kes ka ise on hea laskur, palju tööd ära teinud. On püütud võimalikult laiemaid malevlaste hulki laskmisele tõmmata kaasa.

Malevkonnas töötab laskurklubi, mille ümber kõik paremad laskurid on koodunud. Iga kuu esimesel pühapäeval toimub klubi omavaheline laskevõistlus Helme lasketiirul auhindadele.

Olgu siinkohal sel puhul kriipsutatud alla laskurklubide suur tähtsus üldise lasketasapinna tõstmisel.

Iga üksuse juures on korraldatud laskerajad, mõned neist on täiesti eeskujulised. Ka spordi alal on kergejõustikus saavutatud nimetamisväärseid tagajärgi, eriti jooksudes ja viskeis, tulles malevkonna kui ka üleriiklikel kaitseliidupäeva võistlusil kohtadele.

Taktikalisi õppusi on olnud igal aastal, niihästi malevkonna kui ka Valga maleva koosseisus. Manöövreid ja õppusid osavõtmine, vaatamata malevkonna laiemale piirkonnale, on olnud rahuldav. Distipliin, koostöö ja üksteisest arusaamine on olnud alati kõige parem.

Mitte vähema hinnangu väärt on ka Helme nais-

kodukaitse töö. Naised on ikka sammunud meestega ühes rinnas, olles neile saatjaks ja abipakkujaks ma-nöövrel ja väljasõitudel toitlustamis- ja sanitaar-alal. Niisuguseil juhtumel on naised ikka leidnud tee meeste südamesse supikatla kaudu.

Kuid naised pole unustanud ka ennast. On korraldatud rohkesti majapidamis-, käsitöö-, sanitaar- jne. kursusi. Praegu töötavad malevkonna üksuste piirkonnas Helme, Tõrva, Koorküla, Jõgeveste, Hummuli ja Lõve naiskodukaitse jaoskonnad.

Viimaseil päevadel on pandud alus ka Noorte Kotkaste organiseerimise tööle.

Kokku võttes võime ütelda, et viie aasta kestes on tehtud suur töö. Kaitseliit on võitnud väärilise koha rahva silmis. Temas näeb rahulik kodanik endale kaitset ja julgeolekut rahulikuks tööks. Ta on saanud kand-

vaimaks keskuseks seltskondlike organisatsioonide peres.

Ja kui peaks meie seas veel leiduma neid, kes kaitseliidule vaatavad mõnitavalt, siis teadku need, et nende silmad ei näe või ei taha näha asju nii, nagu nad meie väikese kodumaa ja rahva heaks käekäiguks peavad olema. Nad ei tunne meie ühiskondlikku elu ja eluväärtusi. Teadlikumad kodumaa pojad ja tütreid naelutavad neid häbiposti.

Tehkem tööd oma kultuuri loomisel, igaüks oma alal ja kohal, kuid hoidkem ja kaitskem ka raskeis võitlusis oma rinnaga ja verehinnaga lunastatud vabadust. Kaitskem iseennast, siis kaitsvad meid ka meie sõbrad rahvaste peres, siis kaitses meid ka — jumal.

O. T — n.



Helme malevkonna laskurgrupp II diviisi ülema rändauhinna võistlustel.

TORMISE MERE KANGELASED

NEIST, KES ON VALMIS OHVERDAMA LIGIMESE EEST OMA ELU

Eesti on mereriik. Mannermaa ja saarte merepiirid kõigi lahtede, lahekeste ja sopikestega kokku arva-tes teevad välja nii mõnegi hea tuhande kilomeetri. Mererand ja saared on peamiselt asustatud kaluritega, kellel alati tegemist merega ja keda igapäevase leiva teenistus ei lase puhata ka tuulistel ja halbadel päevadel. Eesti vetest läbistuvad paljud laevasõiduliinid — ühenduse pidamiseks välismaaga või oma rannikuga. Just seetõttu on Eesti vetes ka laevade liikumine väga elav.

Kes on teinud tegemist merega, see teab, et see ei ole ohuta. Meri on rahutu ja jonnakas ja merejumal nõuab tihti endale inimohvrid. Ilusa ilma ja paraja

tuulega sõidab kalur merele, kuid tagasipöördel on tihti seisukord teine. Ääretul veeväljal pähklikoorena kiikuvat paati ühes inimvaimudega ähvardavad tormi-iihid, murdlained või udu.

Rohke liikumise tõttu merel juhtub meil tormide ja udu ajal rohkesti õnnetusi, kuigi nendest hoidumiseks on võetud tarvitusele kõik võimalikud abinõud, nagu tuletornid, meremärgid, liinituled, tulelaevad, udu-sireenid jne. Kõigile ettevaatusabinõudele vaatamata langeb ikka aegajalt mõni laev tormi, udu või saladusliku kari ohvriks.

Kahtlemata oleks õnnetuste ja uppunute arv meie

vetes veelgi suurem, kui meil poleks merehädaliste teenistuseks rajatud päästejaamade võrk — kõigi otstarbekohaste ja vajaliste päästeabinõudega. Vabatahtlikult on ümbruskonna tublimad ja julgemad mehed rakendanud end nende jaamade teenistusse. Kuid sellele vaatamata saadavad need merega karastatud mehed tihti korda kangelastegusid, mis nõuavad suurt eneseohverdumist.

Päästejaamu on meil üldse 26. Ajutiselt seisid need end mereasjanduse peavalitsuse käsutuses, kuid nüüd juhatab päästejaamade tegevust Punase Risti peavalitsus, kelle alla päästejaamad oma ülesannete tõttu peavadki kuuluma.

Suuremad päästejaamad on meil Pärisepea, Juminda, Kalana, Kollinga, Vilsandi, Karala ja Sõrve. Vähemad — Narva-Jõesuu, Ramosaar, Suur Prangli-saar, Naissaar, Pirta, Tallinn, Paldiski, Osmussaar, Riguldi, Vormsi, Kärkla, Tärkma, Soela, Heltermaa, Haapsalu, Kuivaste, Ruhnu, Kihnu ja Kuresaare. Kuulsaimaks päästejaamaks on meil Sõrve ja seda just oma kangelasliku kipperi Laas Murt'i tõttu, kelle juhatusel ja isiklikul osavõtul on päästetud 161 inimest. Päästejaamade kontrollimise teenistust peab mootorpaat „Osmussaar“.

Kõik nimetatud päästejaamad peale kahe, kus on olemas ainult jääpaadid, on varustatud tugeva ja ajakohase ehitusviisiga meresõidu-paatidega. Kõik paadid on õhukastidega, täielise purjevarustusega ja takelaaziga. Peale selle on igas paadis kompass, binokkel, latern, päästerõngad, arstirohud, sidematerjalid ja teisi tarvilisi asju.

Õhukastid on päästepaatidele väga tarvilised, sest nendega varustatult võib paat iga ilmaga sõita merele, hoolimata marust või suurest lainetusest. Kuigi vesi tungiks paati, ei lase õhukastid teda vajuda.

Peale eetpool tähendatud kahe töötavad talvel jääajal veel kolm harilikku päästejaama, olles varustatud vastava sisseseadega: jääpaadid, jääpootshaagid, päästerõngad, kokkupandavad jääredelid jne. Talviste päästejaamade meeskonnad ei sõida üksi uppunud päästma, vaid tegutsevad ka sel juhul, kui on märgata jääl väsinud inimesi, keda ähvardab külmaoht. Kuna saarte elanikud talvel mannermaaga peavad ühendust jää kaudu, siis võib kergesti juhtuda, et mõni teekäija lagedal jääväljal lumes tampides niivõrra väsib, et enam oma jalul ei jõua edasi minna. Tegelik elu on näidanud talvejaamade järele suurt vajadust.

Mõned päästejaamad on varustatud Nikolajevski süsteemi raketaparaatidega ja päästetoolidega. Pääste-paadid kogu nende juure kuuluva varustusega hoitakse kindlates kuurides võimalikult mere lähedal. Nendes kuurides valitseb eeskujulik kord. Iga asi peab seal seisma oma paigal ja täielikus korras. Ainult neil tingimustel on tagatud päästepaadi kiire väljasõit, kui merelt peaks küsitama abi. Ja ainult kiire abi tuleb õigel ajal.

Otsekoheseiks kohapealseiks korraldajateks päästejaamadele on kipperid. Nendeks valitakse harilikult tublim ja vilunud meremees kohapealsete elanike hulgast. Päästejaama meeskonnad koostuvad harilikult 12—16 mehest. Ka need komplekteeritakse vabatahtlikult ümbruskonna elanikest. Ja au andes meie rannaelanikele tuleb tähendada, et päästejaamade meeskondades pole veel tuntud meeste puudust. Iga päästejaama juures on ka oma tagavarameeskond.

Märgates merel laeva hukkumist või mõnd teist abivajavat õnnetust kogub päästejaama kipper viibimata kokku meeskonna. Märguandmiseks meeskonnale on päästejaamade juures seatud üles kellad, väikesed suurtükid või sireenid. Kuuldes märguannet



Päästejaama meeskond väljasõitu eel.

peab iga päästemeeskonna liige silmapilkselt jätma kodused tööd ja talitused ja kiiresti tõttama päästejaama. Seal pannakse selga õliriided ja vee peal hoidvad korkvestid, ja paati kiiresti merre lükates asutakse teele. Kogunemine sünnib harilikult väga kiiresti, samuti ka väljasõit, kuna harjutuste tõttu ollakse juba selles vilunud ja igal mehel tuleb täita oma ülesanne.

Nagu juba varemalt tähendatud, komplekteeritakse päästejaamade meeskonnad vabatahtlikest ja neile ei maksta mingisugust kindlat tasu. Ainult väljasõitude puhul tasutakse nende vaev väheste summadega. Nimitelt saab iga meeskonna liige väljasõidu pealt proovi- ehk õppetöö otstarbel 150 senti ja päästmise eesmärgil väljasõitmisest 200 senti.

Kangelaslikele päästjaile, kes ligimese hädas avitamisel panevad kaalule oma elu, on Punase Risti peavalitsus määranud autasud medalite, raha või kiituskirja näol. Seejuures võetakse autasu määramisel arvesse päästetööde raskusaga, vahvust ja teisi asjaolusid. Päästetuilt ei tohi päästejaamade meeskonnad midagi nõuda. Kipperid saavad jaama varustuse korrastohiu eest iga kuu 10 krooni.

Punase Risti peavalitsuse poolt on kaheksa aasta jooksul inimelude päästmise eest antud välja 256 medalit, 62 kiituskirja ja paljudel kordadel rahalist autasu. Suur protsent nendest autasudest langeb päästejaamade meeskondadele. Nende seas on üksikuid isikuid, kes on päästnud kümnete viisi inimesi, nagu juba eespool tähendasime Sørve päästejaama kipperist. Päästejaamade poolt on Eesti vabariigi kestvausel päästetud üle 250 inimese.

Igas päästejaamas peetakse päevaraamatut, kuhu märgitakse üles kõik jaama tegevusse puutuv toiming. Seal on loeteldud kõik päästejaama väljasõidud ja kellajad. Võimalikult täpsalt tuleb päevikus märkida päästetöid, püüdes kirjeldada kõike sellesse juhtumisse puutuvat. Igast päästetööst teatavad jaamade juhatajad otsekohe Punase Risti peavalitsusele.

Suvistele kui ka talvistele päästejaamade meeskondadele korraldatakse esimestele vähemalt üks kord suve jooksul ja teistele vähemalt kord talve jooksul õppeharjutused päästetöödeks ja esimese kõige vajalikuma abi andmiseks uppajaile ja külmanuile. Käesoleval suvel kavatakse ka Noorte Punane Rist korraldada rahvarikkamais kohis asuvate päästejaamade juures ujumise ja uppajaile abi andmise kursusi, missugune kavatus leidis heakskiitmisega Punase Risti Liiga poolt. See oleks tarviline selleks, et noori juba varakult kasvatada end vee vastu kaitsma ja ka teistele abi andma, sest igaaastane uppunute arv ei ole meil sugugi väike.

Kõigi loeteldud päästejaamade ülalpidamine, aegajaline inventari uuendamine ja remonteerimine, tasumaksud päästemeeskondadele väljasõitude eest ja teised mitmesugused väljaminekud nõuavad aastas keskmiselt 600.000—800.000 senti kulusid. Osa neist kulusdest kaetakse sadamamaksude osast, mis vabariigi valitsuse poolt päästejaamade ülalpidamiseks määratud, kuna ülejäänud osa kannab Eesti Punane Rist.

1929. aasta jooksul jagati välja Punase Risti peavalitsuse poolt 18 medalit ja 12 kiituskirja elupäästmise eest. Medaleid said: üks kalur, üks õpilane, üks

eraisik, neli meest Ekholmi tuletorni meeskonnast, seitse meest aurik „Eestimaa“ meeskonnast ja 3 meest aurik „Greneni“ meeskonnast. Kiituskirju said viis meest Suuropi lootsijaamast ja seitse eraisikut.

Autasusid elupäästmise eest jagatakse neil juhtumel, kui elupäästja selle juures paneb kaalule oma isikliku elu. Jätta abi andmata uppajaile, kui abiandja heaolul selle juures vähemalt riskantsust ei ole, see on juba võrdne kuritööle, mida andestada ei tohi ka kõige langenumale inimesele.

Sirvides kausta, kuhu on paigutatud meeste kirjeldused, paistab sealt vastu kangelaslikkust, enesetsalgamist ja kindlat meelt. Toome neist allpool ühe möödunud sügisel sündinud loo.

Septembrikuu õhtupoolik. Kihelkonna lahte piitsutab mere poolt kõva tuul. Ülal kihutab ta edasi halle pilverünkaid, kuna all proovib oma jõudu sinkjasrohekal veepinnal, paisates vahutavaid laineid üksteise järele rannakividele.

Kiirsaare rannast tõugatakse merre purjepaat viie inimesega: neli tuulest ja päikesest pruuniks põlenud nägudega meest ja noor neiu. Tuul ahmis purje kohe oma võimusesse, kuid osavad meremeeste-käed ei lasknud seda sündida, et ta paadiga vempe mängiks. Tuul rakendati inimõistuse teenistusse, ta pidi viima paadi sõitjatega eesmärgile.

„Annab meil ikka tänase ilmaga jõuda Vilsandile,“ sõnas tüüri hoidev Mihkel.

„Naljaasi pole see sugugi,“ oli üks kaaslasist — Adolf — nõus.

Masti lähedal istusid vesteldes Oskar ja Miina. Viimane, kuigi alles nooruke, oli sündinud ja kasvanud mere rüpes ja temale ei teinud laineid piitsutav tuul suuremat muret. Paadi ninas askeldas veel purjenõõride juures noor kalur August.

Edasipääs oli tõesti vaevaline. Iga jalatäit vett tuli tuulelt võita loovimisega. Tihti kaldus puri sõidusuuna muutmisel liig hädaohtlikult küljele. Samas painutas masti teisele poole kõveraks äkiline tuuleil.

Oli sõidetud umbes tund aega ja jõutud edasi kaunike tükk maad. Korraga haaras ränk tuulekeerd purje nagu mängukanni ja koolutas ta veeni. Raske puri mastiga kiskus endaga ka paadi, ja enne kui sai seisukorrast veel õiget taipu, olid kõik paadisõitjad vajunud merre. Kuid järgmisel silmapilgul olid kõik jälle veepinnal.

Kõlasid appihüüded kõigi suust, kuid varsti jäeti need asjatud katsed, kuna tuul mattis hädakisa mere kohinasse. Seisukord oli liigagi tõsine, kuna lähema rannani — Kuusnõmme rahuni — oli tublisti kolmveerand kilomeetrit.

Esimesena sai kinni küljelikeeratud paadist Miina, keda hoidis veel Oskar, kuna neiu ei näidanud ujumises suurt vilumust. Teise kolme mehe edaspidised sammud olid selged. Vajuvast paadist oli vaevalt kellelegi abi, ja seepärast võis ainuke lootus päästmisele seista kaldas.

Mihkel ja Adolf võtsid endile rinde alla paadi piitlauad ja asusid ujuma kaldale. Suurte raskuste ja lainetega heitlemise järele läks see neil lõppeks korda, kuigi nad randa jõudes olid külmast kanged ja väsimusest vaarused.

August, kes polnud ka tugev ujuja, hoidis kinni paadi mastist. Niiviisi end veel hoides ja kaldale ujujate abile lootes tundis ta äkki, et vool teda viib paadist eemale. Lained olid masti paadist lahti murdnud ja nüüd tuli Augustil panna tööle oma ujumisoskus, kuna mast meest ei kannud veepinnal.

August lootis siiski masti abil ujuda kaldale, kuid jõud lõppes poolel teel, ja tundes end nõrkevat, hakkas ta kõigest jõust appi hüüdma. Neid appihüüdeid kuulsid Mihkel ja Adolf, kes kaldal edasi-tagasi joostes oma tuimunud liikmeid elustasid. Kuigi nad ise vaevalt väsinuina pääsid surmasuust, ei jäänud neil süda külmaks seltsimehe surmaohke vastu. Liigseid riideid seljast visates, hüppas Adolf uuesti vette — päästma seltsimeest.

Masti abil veel püsiv August nägi endale seltsimeest appi ruttavat ja püüdis end seni veel hoida. Kuid jõud nõrkes varem ja ta vajus lainetesse. Õnneks silmas Adolf kohta, kuhu August vajus; sukeldudes seal tõi ta uppuja varsti yepinnale ja asetades ta oma seljale jätkas ujumist kalda poole.

Kauaaegne veesolek, pikk ujumine ja meelemärkuseteta mees seljas riisusid omakorda vahva Adolphi jõu; nüüd oli tema kord kaldale jäänud seltsimeest abiks kutsuda. Mihkel vahepeal jõudu kogudes ei lasknud enast teist korda kutsuda. Silmapilkselt hüppas ta vette ja võimsate löökidega laineid lõhkudes oli ta varsti nõrkeva Adolphi juures. Võttis viimase seljast Augusti ja asetades oma selga, kuna koormast vabanenud Adolf suutis oma jõul kaldale ujuda.

Rannale jõudes asetati meelemärkuseteta August liivale. Viibimata asus Adolf temale tegema kunstlikku hingamist, kuna Mihkel viimast jõudu kokku võttes komberdas välise abi järele. Kolm inimest olid seega kindlal maal, kuigi ühe seisukord oli kartustäratav.

Vahepeal olid paadi juure jäänud Oskar ja Miina kaotanud omagi toe: paat vajus nende silma all merepõhja. Edaspidised lootused pani Oskar oma muskliste jõule. Uskumata jõupingutustega läks neil lõppeks korda õnnelikult kaldale jõuda, kus nad edasi võisid liikuda vaid roomates.

Abi järele rutanud Adolf eksis tükk aega metsas, kuna oli saabumas juba pimedus. Lõppeks jõudis ta siiski ülikooli bioloogiajaamani, kust kohalik rentnik ja metsnik viibimata vankriga ja soojade riietega merehädalistele sõitsid abiks. Samuti kutsuti telefoni teel kohale lähim arst.

Merehädalistele abiks rutanud mehed asetasid ikka veel meelemärkuseteta olekus püsiva Augusti vankrile ja viisid lähimasse tallu, kuhu varsti jõudis ka arst. Uppunule tehti kunstlikku hingamist ja teisi elluäratamise katseid, kuid need ei tahtnud anda kuidagi tagajärgi.



Päästetud ...

Kui üks kunstliku hingamise tegemisel väsis, asus teine asemele.

Elluäratamise katseid jätkati katkestamatult järgmise varahommikuni, mil sündis sõna tõsisel moel ime. Augusti siniseks muutunud huulte vahelt kuuldus ohe ja varsti hakkas rind korralikult töötama. Vähe aja pärast avas ta silmad. Arsti ja seltsimeeste püsivuse läbi oli jällegi päästetud inimelu. Pääsnu toimetati haigemajja, kust ta nädala pärast lahkus terve mehenä.

Kulutulena levis jutt Mihkli, Adolphi ja Augusti enastalgavast teost ümbruses, kui need, kes sellest vaiksivad, olid asjaosalised ise. Mõne aja möödudes annetati kõigile kolmele Punase Risti peavalitsuse poolt elupääste medalid, mille nad vastu võtsid uhkuse ja halpuseta.

Järva maleva 5. aastapäevaks

21. ja 22. juunil s. a.



*KARL PREISBERG, major,
Järva maleva pealik.*

Kaitseliidu ülema tervitus Järva malevale.

Järva maleva pidupäeval soovin edu ja õnne kogu malevale.

Töö eesi, mis tehtud, palun tegelesi vastu võtta minu otsekohene tänu.

Rahva enesekaitse väljendus, mis vabatahliku töö näol end avaldab kaitseliidu kaudu, — on õnnistustrikas, on vajaline ja mõõdapääsmatu.

Nüüd, mil meie oma read ja jõu oleme loonud ning oskusekohaselt oma rasket ja vastustusrikast tööd teeme, jääb relva tarvitamise momendi kõrval kõige tähtsamaks ja olulisemaks meie ülesandeks — alal hoida ja lakkamatult toita arusaamist enesekaitse vajadusest, mis 1924. a. spontaanselt end väljendas.

Siis alles, kui kõik kodanikud on kindlale veendumusele jõudnud, et ilma enda kaitseta meil pääsu pole ja et ilma selleta võime kaotada kõik, mida seni omaks oleme julgenud nimetada — siis alles võime rahulikumalt hingata.

Selles kodukaitse mõtte õhulamise ja tegeliku teostamise töös võib Järva malev nüüd oma viieaastasele tegevusele tagasi vaadata. Olgu selleni verstapostini jõudmine kinnituseks, et see ind ja armastus kodumaa vastu, mis Järva maleva kodukaitseperet on juhtinud ta senisel tegutsemisel, ka edaspidi püsib ja viib meid vastu helgele tulevikule, püsivale vabadusele ja kestvale rahule.

J. Roska.



NAISKODUKAITSE JÄRVA RINGKONNA JUHATUS.

Istuvad vasakult: 1. prl. S. Vöhrman, 2. esinaine prl. A. Lusman, 3. pr. H. Vaarman, 4. pr. I. Merjam. Seisavad vasakult: 1. prl. H. Hanson, 2. prl. I. Estental ja 3. pr. M. Reitam.

Ägedamaid kaitselahinguid

„Kaitse Kodul“ nr. nr. 8, 10, 12, 14, 17, 19, 21 ja 23/24 järg)



Punaste rünnak

30. aug. kella 0630-ks oli punaste jalavägi kaitseliidu 1. rü. I pat. vastupanu-positsiooni eel peaaegu igas kohas rünnaku kaugusele välja jõudnud. Kell 0635 tõusid nende esijärgu võitlusgruppid ja algasid hoogsa

edasiliikumisega rünnakut. Aga kohe meie automaattrelvade flankeeriv tuli sundis neid heitma maha ja meie kuulide eest otsima varjet. Kaitsjate tuli tõusis oma võimsuse haripunktini. Ta koondati peamiselt punaste esijärgus olevate osade ja relvade pihta. Punaste üksikud võitlejad, kes liikusid edasi hüpetega või roomates, võeti laskurite individuaal-toppetule alla. Meie kõik relvad ja võitlusvahendid tegutsesid kooskõlastatult punaste lõplikuks hävitamiseks. Lähemad varud seati valmis võimalikkude sissemurrete likvideerimiseks. Meie suurtükivägi tulistas niikaua kui võimalik punaste esijärgus ründavaid osi, ühtlasi võttis ta tule alla punaste lähenevaid varusid, et neid lahutada ründavaist osist. Siiski läks punastel korda üksikuis kohis jõuda välja meie vastupanupositsioonini, kus algas terarrelva käsitsivõitlus. Siin on otsustava tähtsusega julgus, kehaline tugevus ja osavus oma relva käsitada.

Aga ka õhus on visa võitlus. Lahing õhus sünnib kõrgel, et lennukid näivad kurgede suurused ja on silmale vähe märgatavad.

Lahing on jõudnud oma tulipunktini. Otsustav võitlus seisab ees. Kas jätkub meie kaitseliidu rügemendil jõudu ja visadust mitmekordselt ülekaalus olevate punaste vastu oma positsiooni kaitsta?



Punaste sissemurd II rühma vastupanupositsiooni

15. ülesandelahendus („K. K.“ nr. 21/23, lk. 59).

Kell 0635 silmas malevlane Neuland endast 100 meetri kaugusel 5 punast, kes tormasid 1. jao kaeviku poole, kus sel momendil asus tema üksi.

Kohe taipas malevlane Neuland: See on rünnak! Mõne sekundi jooksul pean viis punast hävitama. Nüüd on vaja oma relva kiiresti ja otstarbekohaselt käsitada. Et malevlasel Neulandil tääk juba püssi otsa oli kinnitatud, siis ei tarvitsenud selleks enam aega kaotada. Ta otsustas esiteks oma tähtsamat relva, püssi, kasutada ja näpsava tulega võimalikult rohkem vastaseid tabada. Esiteks valis ta märgiks ja sihtis punase pihta, kes teiste keskel jooksis edasi — arvatavati on see jaopealik? — siis paremal ründava vastase pihta, kes otse malevlasel Neulandi suunas edasi jooksis. Kiiresti, kuid rahulikult ja hästi sihitult

andis malevl. Neuland mõlema pihta paugud, mis tabasid märki. Selle aja jooksul olid kolm järelejäänud vastast 40 sammu kaugusele jõudnud. Välgukiirusel võttis nüüd malevl. Neuland varem valmis pandud ja laetud käsigranaadi, tõusis lamades veidi vasakule põlvele, tõmbas lühikese tõmbega granaadist tõmbetraadi välja, viskas siis granaadi kahe vastase pihta ja seejärel teise granaadi kolmanda vastase pihta. Granaadi löhkemise hulgas kuuldus läbilõikav kisa ja kaks punast langes. Aga seejärel lendasid käsigranaadid malevl. Neulandi kaeviku pihta ja ta pidi end granaadikildude eest laskeaugus kaitsma. Kui granaadi löhkemisest suits ja tolm oli haihtunud, nägi ta viimast vastast 10 sammu kaugusel. Nüüd hüppas malevl. Neuland üles ja tormas müriseva hurraaga oma vastasele peale ja külma terase pistega ta ribide vahele lõpetas ka viimse vastase elu.

Punaste rünnaku raskuspunkt oli suunitud Oja talu ja viljapuuai pihta, kus asus meie 1. k.-k. jagu. Vaatamata visale vastupanule, mis avaldas pealik Valteri jagu, läks punaseil korda 1. k.-k. jao positsioon valutada. Pealik Valter pidi ise haavatuna võitlusväljalt lahkuma. Ta meeskonnast, kes võitles viimse hetkeni, ei olnud ükski tervena taandunud.

2. raskekuulip., mis asus positsioonil Oja talu juures, oli punaste kahurimürsuga tehtud võitlusvõimetuks. Pool meeskonda oli võitlusest löödud välja. Järelejäänud meeskonna asetas kuulip. pealik kapral Orgusaar positsioonile Oja metsasalu loodepoolsesse nurka. Siin käskles kuulip. peal.: „Tääk! Punased on vallutanud Oja talu viljapuuai ja võivad meie suunas edasi riinnata. Meie peame takistama neile Oja metsasalu suunas edu arendamist.“ R. kuulip. meeskond pidades individuaal-tulevõitlust oli valmis punaste rünnakut võtma vastu.

Rühmapealik leitn. Kaasik vaatles lahingu käiku 2. jao juures. Kogu rühma rindel oli punaste rünnak tagasi löödud, ainult 1. jao seisukoha olid punased vallutanud. 1. k.-k. jagu oli hävitatud. Rühmapealik leitn. Kaasikule oli olukord selge. Ta otsustas vasturiinnakuga Oja talu viljapuuai tagasi võtta.

1. r.-kuulip. pealik kapral Kruustiik, nähes, et tema vastas punaste rünnak oli suikunud, kandis r.-kuulip. tule Oja talu viljapuuai sissetunginud punaste pihta, et nende edasiliikumist tõkestada. Samal ajal võttis ka meie patarei Oja viljapuuai sissetormanud punased tule alla.

Silmapiikselt saatis rühmapealik leitn. Kaasik 3. jao pealikule käsu: „Punased on 1. k.-k. jao positsiooni vallutanud. 2. ja 3. jao vasturiinnakuga see tagasi võtta. Vasturiinnakut toetab tulega 1. raskekuulip.“

17. ülesanne: Missuguse otsuse tegi 2. laskurjao pealik nähes punaste poolt 1. jao positsiooni vallutamist ja kuidas viis ta vasturiinnaku täide?

18. ülesanne: Sel ajal, kui 2. ja 3. laskurjao läksid vasturiinnakule, nägi 1. r.-kuulip. pealik, et Uuetoa talu juure sõitis kaks kegressi, millel ta tundis ära jalgväe saatjad suurtükid, mis sinna positsioonile asusid ja Oja talu pihta tule avasid.

Missuguse otsuse tegi 1. raskekuulip. pealik kapral Kruustiik ja kuidas viis ta oma otsuse täide?



Kaitseliidu patarei 1-ne kahur tulistab vaenlast otsekohele sihtimisega

Meie positsioonide ründamisel tungis vaenlane Oja tallu ja vallutas 1. k.-k. jao asukohta; ka 1. laskurjao seisukoht oli punaste käes. 2. rühma pealikule leitnant Kaasikule oli olukord selge: ajaviitmata oli tarvis punased Oja talust ja viljapuuaiast lüüa välja enne, kui nemad seal saavad hakata ründama edasi.

Meie jälgvää rünnaku otsekohele sihtimiseks oli juba aegsasti määratud kaitseliidu saksa 77 mm patarei 1. kahur, mis nüüd varjatult seisab ootepositsioonil kruusaaugus, mis asub kõrgustikust 88,3 60 meetrit lõuna pool.

Kahuri taktikaliseks juhiks oli määratud kaaluvate vabadussõjameestega kogemustega veltveebel Riimann, kuna tehniliseks kahuri ülemaks oli pealik Tiirk. Veltveebel Riimanni ülesandeks on: viia kahur lahingusse ja juhtida tema tuld. Peale selle on veltveebel Riimann tihedas ühenduses jälgvää üksusega — 2. rühmaga — kellega ta koos töötab. Teise rühma pealiku juurest lahku tema ainult selleks, et kahurile määrata positsioon, teostada märkide luuret ja tulejuhtimise otstarbel. Plk. Tiirk jääb kogu ajaks kahuri juure. Ta lahku ainult selleks, et tulepositsiooni luuret teostada, eriti märkides ära varjatud kohti ja teid, mida mööda kahur tulepositsioonile välja tuuakse. Viimse varje taga seab ta kahuri lahinguvalmis ja viib ta siis tulepositsioonile.

Peale kahuri-meeskonna oli veltveebel Riimannil kasutada veel kaks ratsamaakuulajat sidemeks. Üht neist kasutab ta käskude edasiandmiseks kahurile, teeluure ülesannete täitmiseks ja igasuguste teadete edasiandmiseks. Teise ülesandeks on hobuseid hoida; kuid ka tema peab — kui olukord seda nõuab — neidsamu ülesandeid täitma. Tihtipeale võivad ratsanikud oma ülesandeid ainult jalustatult täita.

Kahuri juures on viis numbrit, kuna laengukasti juures, mis kõrgustikust 88,3 hommiku poole metsas asub, on neid kuus. Kahur ja rakendus asuvad varjatult kruusaaugus, on moondatud puukstega ja seatud laskevalmis. Veltveebel Riimann on rühmapealik leitnant Kaasiku juures.

Vaenlase tuli muutub ägedamaks. Meie suurtükkuulid lendavad uludes üle pea, kuid vaenlasel on ülekaal, sest tema suurtükivägi on tugevam.

„Nüüd, Riimann,“ ütles rühmapealik Kaasik, „on kord teie käes. Vaenlane on Oja talus. Seal tuleb ta lüüa välja, mida mina ka teen. Enne aga võtate teie vaenlase oma kahuritule alla ja seda otsekohe!“

Kõrgustikult 88,3 on näha vaenlane, kes on Oja talus — see on veltveebel Riimannile selge; kuid selge on ka, et varjatud positsioonilt, kruusaaugust, tulistamine on võimatu, sest saksa 77 mm kahuri lameda-lendjoone juures ei võimalda seda vähem sihtraud. On tarvis kahur üles kõrgustiku servale veeretada ja lahtiselt positsioonilt tulistada. Kaugus on ligikaudu 700 meetrit. Ainuke võimalus ülesannet täita ja ka kahurit hävimise eest hoida seisab selles, et piinlikult varjata kahurit ja kogu tegevust pöösastega, mis kõrgustikul kasvavad, samuti ka tuld ootamatult ja tabavalt avada. Sel kaugusel on kõik tuled hädaohtlikud, ehkki kahuri kilp osaliselt püssikuulide eest kaitseb.

Murelikku tõsidust avaldab veltveebli näoilme, kui ta suurtükilema ja esimese numbril kõrgustikule välja kutsub ja pöösaste vahel lamades neile märki näitab ja tulistamist seletab. Nüüd ruttu kahuri juure tagasi — „Tift-granaadiga. Vaenlase kuulipilduja pihta.

Otsekohele sihtimisega (kaudsele sihtimisega üle minnes: sihtpunkt — öömaja korstna vasak serv). Lood 3—6. Sihik 7. Kahur siitkohalt kõrgustikule välja veeretada. Hoolikalt pöösastega varjata. Kahur pöösaste vahele positsioonile asetada. Siis minna tagasi ja laskemoon järele kanda. Lahingu valmistusest teatada. Mina lähen 20 meetrit kõrvale vasakule ja hakkam tuld juhtima.“



Kõik sündis nagu oli kästud. Tõsised on meeste näod. Nemad teavad, mis neil seisab ees, kuid nad on otsustanud panna välja kõik, et aga nabit ja lahinguvendi toetada. Juba on kahur kohal, juba on laskemoon tema juures, kuid nähtavasti pole vaenlane veel midagi märganud. Juba tõusis kahuriülema käsi.

„Esimene!“ kamandas veltveebel, ja kohe sähvatas tuli suurtüki suudmest. Kuid pauk ei tabanud vaenlast, vaid lõhkemise suits oli näha tagapool Oja talu. „Arvestasin valesti kauguse või tegin loe vea,“ taipab kohe veltveebel Riimann. „Sihik 5. Tuld!“ Kuid enne, kui kahur jõudis uue paugu välja lasta, satub ta hästijuhitud vaenlase raskekuulipilduja tule alla. Osa kuule satub vastu kahuri kaitsekilpi, kuid üksikud salvavad siiski meeskonda. Äkitselt hakkab taaruma kolmas number, kel parajasti on granaat käes, et kahurit laadida, komistab ja kukub üle lafeti. „Tuld!“ kamandab veltveebel. „Tuld!“ Siin haarab 5. number granaadi ja laeb kahuri. Jälle raksatab kahur saates vaenlasele terasrahet, missugust lõhkemist veltveebel Riimann märgeb eellangena, sest lõhkemine kattis märgi. „Sihik 6 — kolm järjekorda tuld!“ Nüüd on õige sihik käes, tarvis aga ruttu ja täpselt töötada. Jälle sajavad vaenlase kuulid kahuri pihta. Neljanda numbril näole ilmub tarretus, mees muutub kriitvalgeks ja silmapilk hiljem variseb kokku. Järelejäänud sihtur, lukustaja ja laadija töötavad ennastalgavalt. Mürsk mürsu järele tabavad vaenlast.

Nüüd aga näeb veltveebel Riimann, et edaspidine tulistamine muutub võimatuks, sest meie väed on juba Oja talule niivõrra lähenenud, et meie kahuri mürskude lõhkemised juba oma vägedele võivad muutuda hädaohtlikuks. „Seis!“ ja kahur vaikib. Ta on oma ülesande täitnud.

Püssikuulid vinguvad üle pea ja paar järjekorda kergert kahurituld lõhkevad kõrgustik 88,3 juures. Viimased ellujäänud suurtükimehed katsuvad kahurit tagasi varje taha tõmmata, kuid pehme maa tõttu käib see neil üle jõu. Siin aga tabab kuul veel esimest numbrit, kes jääb raskelt haavatuna lamama ja kelle haava seltsimehed hakkavad siduma. Põrutatult ja kurvalt jääb vana sõjamees veltveebel Riimann üheks momentiks peatumata — lühike, kuid südamlük jumalagajätt langenud kaasvõitlejatega-sõpradega — jälle kutsuvad teda elu ja lahing tegutsema. Roomates tagasi kruusaaukudesse, leiab ta seal eest osa 3. rühma mehi. „Minu juure, abiks! — Seal ees on minu kahur. Pool meeskonda on langenud. Aidake kahur tuua välja ja jälle lahinguvalmis seada.“

Ülesanne nr. 19. Mismoodi peab veltveebel Riimann tegutsema, et tema kahur oleks jälle lahinguvõimeline?



Lahing õhus

16. ülesandelahendus („K. K.“ nr 23/24, lk. 592).

„Vaenlase lennukil on nähtavasti kaks liikuvat kuulipildujat tahapoolle ja kaks liikumatut ettepoole tulistamiseks.“ — need oli mõtted, mis leitnant Känd'i peas

käisid ringi. Väga kardetav vastane, kui teda õigel ajal hädaohutuks ei tehta. Mõlemad teised lennukid, mis temaga alul ühes tegutsesid, olid nüüd kaugel. Otsustamise aega on ainult murdarv sekundist. Praegu vaenlase hävitaja all viibides on tema vaenlase enda lennuki korpusega kaetud, ja vaenlase vaatleja ei saa teda tulistada, sest vaenlase enda lennuki kere ei võimalda seda.

Känd otsustab atakeerida alt. Enne kui vaenlane taipab hädaohutu, veel enne kui ta järsu pöördega võimaldaks oma vaatlejale avarat laskevälja, pöörab Känd tüüri kangi. Väle hävitaja kargab püsti nagu tuline hobune. Kõrvalt eel on näha vaenlase lennuki kere, ja sa-



mal silmapilgul tulistab Känd klp. vaenlast tagant. Kuid ka ülal on osav ja vilunud lendur talle vääriliseks vastaseks. Järgmisel silmapilgul paistavad ltn. Känd'ile ainult heledalt valgustatud vaenlase tunnusemärgid punase lennuki kandepindadel: vaenlane on teinud järsu kurve ja avanud võimaluse tulistamiseks oma vaatlejale. Järgmisel silmapilgul võib ta sattuda vaenlase liikuvate kuulipildujate surmava tule alla. Seal aga märkab ta, et vaenlase vaatleja on varisenud kokku ja lamab oma kuulipilduja najal. Metsik rööm käib ltn. Känd'ist läbi. Nüüd ei tarvitse ta enam end kaitsta vaenlase liikuvate kuulipildujate eest. Mõne silmapilguga on ltn. Känd'i hävitaja kõrgemal kui vaenlase lennuk. Juba istub tema jälle vaenlasele turjale. Viimane saab ka olukorrast aru. Ta pörkab kõrvale, laskub madalamale ja püüab jõuda välja oma vägede seljataha, kuid ikka on ltn. Känd ta kannul. Kuid ka kordki ei suuda vaenlane ltn. Känd'i hävitajat oma liikumata kuulipildujate tule piirkonda haarata. Ikka madalamale laskuvad võitlejad. „Kui see vahva pois meie pool maandub, siis ei hävita ma teda,“ mõtleb Känd. Seal aga



teeb vaenlane jälle järsu pöörde ja kõige jõuga püüab üle elvagede oma seljatagusesse välja jõuda. Nüüd muutuvad meie hävitaja juhi silmad kalgiiks. Tihedalt asub ta vaenlase lähedusse ja ei lakka enne tulistamast,

kui viimane maad kohates hiigla tolmu- ja suitsupilve tekitab. — „See seal all oli tubli sõjamees ja vapper võitleja!“

300 meetri kõrgusel vaenlase kohal! Värisedes püsib kõrgusnäitaja sel arvul. Lühike pilk alla tolmutilvesse maetud vaenlase lennukile, üks otsiv pilk oma salga järele. Kaugel ülal, kui sääskede parv, kogub viimane ennast. Vaenlase eskadrill on hävitatud; lennukid, mis jäid terveks, otsisid kaitset oma vägede seljataga. Ka vaenlase luurelennukid on lahinguvälja jätnud. Seisukord õhus on jälle paranenud! Ikka kõrgemale ja kõrgemale näitab kõrgusmõõtja.

Järsku raksatab mootor vaenlase kuulist tabatuna ja hakkab kloppima. Ruttu ühendab ltn. Känd süütevälja selleks, et mootorita liueldes oma vägede kohale jõuda.

Kas suudan jõuda oma vägedeni? — 500 meetrit — — — 200 meetrit — — — 50 meetrit — — — Mootori põrina lakkamisest saabunud vaikusest on kuulla vaenlase kuulipilduja tulistamist, vaenlase kahurite pauke, meie mürskude löhkemisi vaenlase positsioonidel. Siis kasvab korruga eest kõrge puu latv, mis lennukit ähvardab. Samal silmapilgul lendavad segi puutükid ja metalliosad. Leitnant Känd lööb peaga vastu küljeseina nõnda, et punased rõngad tiirlevad ta silmade ees. Kuid juba ajab ta enda püsti. Värisevate kätega vabastab ta enda hoidevööst, kargab lennukist välja ja haarab taskust automaatpüstoli. Sest kõrvalt võsastikust ilmub nähtavale võõras univormis sõdureid, püssid laskevalmis käes, nende ees püstol käes nähtavasti mõni komissar. Aegajalt seisatab viimane ja püstoliga ähvardades karjub: „Ruki vverh!“

Sel momendil lendab uludes üle peade ja langeb maha leitnant Känd'i lähedusse kerge kahuri mürsk.

Ülesanne nr. 20: Kuidas toimib nüüd ltn. Känd?

Sideratsanikud

Kaitseliidu rügemendi staapi ilmus 29. oktoobri õhtul salk sideratsanike kaitseliidu Jõgeva üksikust eskadronist koosseisus: n.alohv. Meekler — salga juht ja pealik — ja kolm ratsamalevlast. Jõudes kohale ilmus allohv. Meekler otsekohe rügemendi adjutandile, kellel sai järgmise ülesande: „Asetage oma hobused rehe alla, sinna, kus rügemendi hobused seisavad. Üks sõiduvõimeline ratsanik määrake staabi juure rügemendiülema käsutusse pataljonidesse käskude viimiseks.“ Seepeale uuris allohv. Meekler noolsasti kaarti ja märkis pataljonide seisukohad oma kaardile. Siis asus ta hobuste ärapaigutamisele. Rehealune oli nagu sõjajal imetihti

juhtub, juba enne hobustega täis kiilutud. Seevastu aga oli seal kõrval üks ruum täiesti tühi, välja arvatud põllutööriistad, mis sinna olid asetatud vihma-



varju. See ruum paistis tarvitamiseks täiesti kõlvuliseks, sest ta pakkus hobustele peavarju ja kaitses neid tuule ja vihma eest.

Nüüd andis allohv. Meekler järgmise korralduse: „Kapral Riismann, teie hoolitsege selle eest, et hobused paigutataks korralikult siia ruumi. Alul siduge hobused välja aia külge, siis kandke välja kuuri all olevad põlütööriistad. Tooge põhku ja laotage hobustele alla. Uurige järele seinad, kas seal ei ole naelu, mille otsas hobused endid võiksid vigastada. Alles siis viige hobused sisse. Kõigil hobustel sadulad maha ja rauad suust ära, peale malevlase Ellert'i hobuse, kes esimeseks vahetuseks on määratud rügemendi staabi juure. Malevlasel Ellert'il minuga kaasa tulla.“

Seepeale kandis allohv. Meekler rügemendi adjutantidele ette, kuidas ta paigutas hobused ja meeskonna. Malevlast Ellert'it tutvustas ta kaardiga ja näitas talle teid, mis ühendavad rügemendi staabi pataljonidega. Sel ajal, kui malevlane Ellert rügemendi staabi jäi teiste jalakäskjalgade seltsi, arutas allohv. Meekler endamisi: „Mis on mul veel teha? Tähtis on, et minu salk iga minut oleks saadaval! — Seal eespool panin tähele üht tunnimeest; ka sellele tarvis teatada, kus meie asume. Pealegi ütles mulle rügemendi adjutant, et arvatavasti juba homme varakult läheb lahing lahti — siis ei lähe tarvis üht sideratsanikku, vaid kõiki. Seepärast tarvis määrata hobuste söötmine ja

jootmine nõnda, et juba hommikukoidikul kõik oleks valmis, s. o. kell 3.00 joota ja sööta ja siis saduldada.

Kui hommik 30. oktoobril hakkas koitma, olid ratsamehed ja hobused juba valmis ja värske jõuga ootasid lahingupäeva. Kuid allohv. Meekler, vaatamata oma 24 aastale, omas täiel määral kohusetunnet ja oli ka mures selle vastutusrikka töö eest, mis teda ja tema meeskonda järgmisel päeval ootas. Hoolega mõtles ta, mida ta kui juht peaks veel oma meestele ütleva, et nad kindlasti kõik teated ja korraldused eksimata edasi toimetaksid.

Seal tuli talle korraga meele, kuidas tihti peale õppusplatsil ja ka manöövritel toimides sideratsanikud, vaatamata hoolsale kaardiurimisele, siiski tihti-



peale eksisamme tegid. Nüüd teadis ta, mis tal valge saabumisel tuleb teha.

Ülesanne nr. 21. Kuidas hoolitses n. allohv. Meekler selle eest, et sideratsanikud eksimata kõigi pataljonide juure õige tee leiaksid?

Male



Toimetaja A. Burmeister.

Lipuütturi kahimäng.

Mängitud Grazi meisterturniiril 13. apr. 1930. a.

Valged.

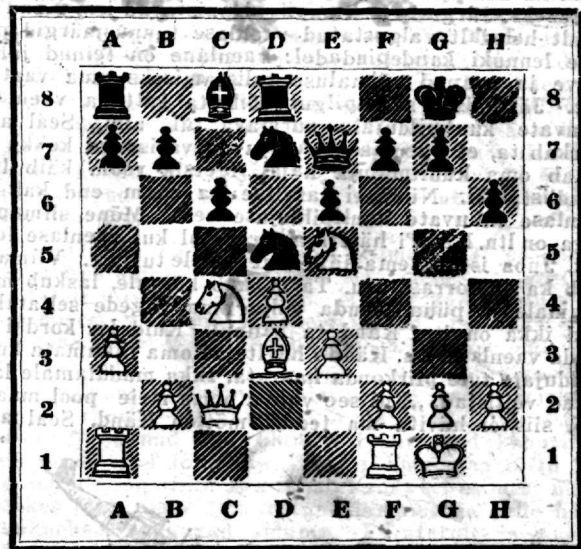
Mustad.

O. Weiss.

F. Strallhofer.

1. d2—d4, Rg8—f6,
2. Rg1—f3, d7—d5,
3. c2—c4, e7—e6,
4. Oc1—g5, Rb8—d7,
5. e2—e3, Of8—b4+,
6. Rb1—d2, c7—c6,
7. a2—a3, Ob4—e7,
8. Of1—d3, O—O,
9. O—O, d5: c4 (Parem oleks c6—c5!),
10. Rd2: c4, Rf6—d5,
11. Og5: e7, Ld8: e7,
12. Ld1—c2, h7—h6,
13. Rf3—e5, Vh8—8?

Mustad.



Valged.

Mitte palju parem oli: Kf8, 15. Og6; siis järgneks: ... f6 16. f4!, e5; 17. Of7, fe, 18. fe+, Rd7—f6, 19. ef ja Re5.

15. Oh7—g6!, Vd8—f8,

16. Og6: f7. Mustad andsid alla.

Kena lõpp!

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk tän. 2. 1930.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR